

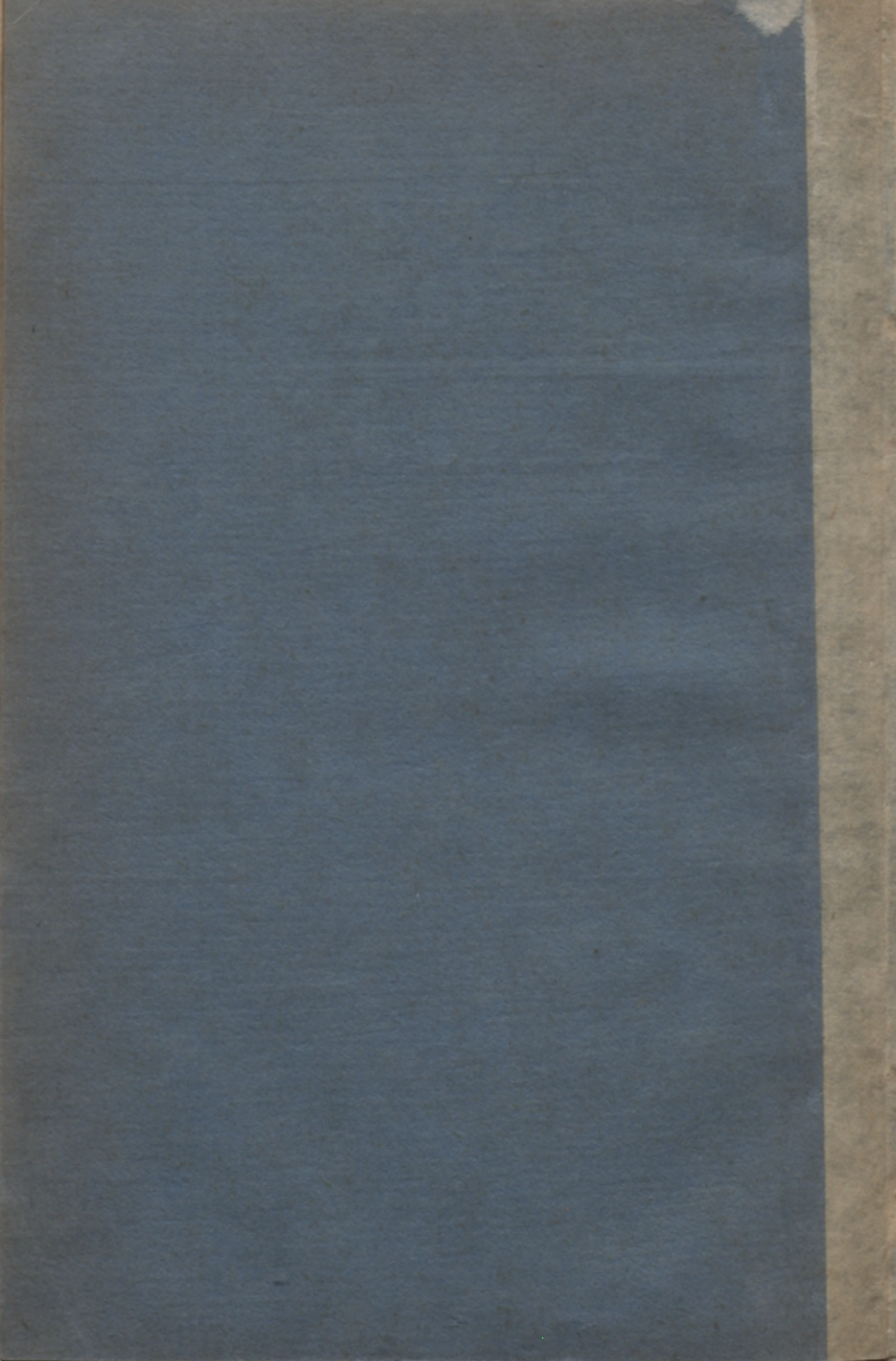
3
810.09

Jura Allunana

  dsihwe

no Adolfa Allunana.

L. Neimaņa isdewumâ.
1910.

Jura Allunana peemineklis,
Leel-Wirzawas kapos. — Atklahts 20. oktobri 1902.

Usvaksts uz kapa akmēna:

Wiss jau newaru mirt; leela no nahwes man
Data taipita buhs . . . Muhsa man laipniga
Galwā wainagu zeļ, wihtu no osoleem.

Pehz Horazija tulkojis Juris Allunans.

b
810.09

Jura Allunana Dsihwe.

Behz nelaika wehstulem

uu

wina radu uu tuwineeku nostahsteem

faraktijis

Adolfs Allunans.

Seigawâ.

L. Reimana isdewumâ.

1910.

 aikam par neweena eewehrojamata latweeschu tautas darbineeka dsihwi mums til maj sinams, la par Jura Allunana. Neds tur usejama lahda wina gihmetne, neds mums sinama lahda zil nezil plaschata nelaika biografiija. Ta bij japeeteel ar tam ihsam wehstim, kuras lasijam par nelaika wina (1867. g. isdotâ) „Tautas faimneezi bâ“ un ar tam, kuras pasneedsu sawu „Gewehrojamato Latweeschu“ pirmâ datâ, atsihmedams daschas atninas par sawu nelaika tehwa brahli Juri. Bes tam mums wehl peejemi daschi mehmi skaitki un ihfi norahdijumi par aisgahjuschâ dsejneela darbibu, lahduš atrodam „Konwersazijas wahrdnizâ“, — bet tas ari wišs. Un beidsot deesjan interefanti, dabut sinat, la 1900. gadâ Peterburgâ miruschais ksilografs Augusts Daugullš sihmejis un grawejis pehš Jura Allunana fejas „Sohgala“ nobildejumu wezajam „Peterburgas Awisem“, — bet zitu sinu lihds schim par nelaika truhka. Neweens mums naw raksturojis dahrgo nelaika la zilweku, neweens mums nedarijis eespehjamu eeskatitees schi eewehrojamâ wihra dwehseles darbiba, neweens muhs neepasihstinajis ar wina ihpaschibam un sawadibam, lahdas tatschu mehds peemist latram wairaf eewehrojamalam zilwekam, — ar wahrdu fakot: mums lihds schim truhka tuwaku sinu par tahda wihra dsihwi, par kura darbeem „Konwersazijas wahrdnizâ“ spreesch:

„Jurim Allunanam uf wiseem laikeem peenahlas godajama weeta latweeschu attihstibas wehsture, gan la pirmajam eewehrojamam dsejneekam, gan la latweeschu walodas tihritajam un kuplinatajam, bet it fewischki la droschirdigam tautiskas apsinas modinatajam un nefawtigam maso brahlu apgaismotajam . . .“

Ka redsams, tad lihds schim bij loti maj zeribu, reis atrast isdewibu plihwura pazelschanai, kas sedsa, likas, neatluhdjami Jura Allunana dsihwi. Bet pateizotees lahdam laimigam gadijumam, isredse, tift pee lahdas pilnigalas nelaika biografiijas, peenehmuses, ta la jau tagad buhs eespehjamš pasneegt feloschās rindinas zil nezil noapatotu sihmejumu par nelaika dsejneeka dsihwi un darbibu. Scho rindinu rakstitatajam,

luhl, isdeweēs atrašt 1904. gadā mirušchā Jelgavas grahmatu tirgotaja Jndrika Allunana atstahšos papiroš eewehrojamu kraħjumu Jura Allunana un zitu wīnu brahšu wehštulu, kuras, pareiši šahštotas, mums neween atļauj eeslatiteēs zif ne zif pamatigati Jura dšihwē un wīna darbos, bet nelaiši turwina laštajam ari lā zilweku un to pirmo reiši rahda wišā wīna zehlumā un firds dšichenibā. Šchis Jura Allunana wehštules mums pašneēds neapgaħšamus peerahdijumus par nelaiķa preekščihniģo mihleštibu uš ņawu tautu un wīnaš mums dara eespeħjamu eeslatiteēs šchi kreetnā wihra til daiķā firdi. Šchiniš wehštulēs redsam, ar laħdu ušmanibu Juriš ņelo wišēem notikumeem dšimtenē, zif stipri wińsch juhtas ņaištits pee ņawas ģimenes peederigeem, ar laħdu fīrniibu tas runā par ņawu ruhpiģo tehwu un kreetno mahti un zif dšihwi wińsch allasch intereħeģas ari preekšč ņaweem taħtaštahwašcheem radeem. Weetu weetam atķal pamanam spēħģajam Jura humora dširkšteles un wīna šoģaliba un dahwanas ironišet, laštajus it lā atšpirdšina.

Kad nu jau šchis atraštās wehštules dewuščas daudš weelas Jura Allunana pilniģaka dšihwes apraštta ņaštahdišchanai, tad ņeho rindiņu ņaraktiģtajs naw taupijis puhles, ņawahlit ari wehl zitu, šchahdam noluhķam deriģu materialu, ištaiģitu šchur tur pa laitkrakšteem un atņewiščheem išdewumeem; un joproģam ņakrahju nelaiķa zitu radu un turwīneeku aprindās daschuš Juri loti labi rakšturoģoščus noštahštus par notikumeem iš muħšu dšejneķa dšihwes, lai uš šchahdeem pamateem ušjeltu ņeģoģoščās wehštis iš Jura Allunana dšihwes, kuras buhtu — lā zerams — ušņlatamas lā pirmā aiģģahjuščā latweešču atķlahtibas darbineķa zif ne zif pilniģaka biograģija.

Par Allunana tagadeģās ģimenes ziltstehwu eeslatams 1797. gadā dšinušchais Andreews Allunans Jaunķalkņawas Allunanos, kuros tas ņabija ilģus ģadus par ņaimneeku. Iš wīna laulības ar Edwigu, dšim. Sneedse, raduščees šchahdi beħni: Peteris, Minna, Ķulijš, Eduards, Ķulija, Juriš un Jndriķis. Wiši wīni jau mirušči, — Minna pate peħdeģā 1908. gadā.

Bezais Andreews buhs laiķam biģis pirmais latweētis, ņas wišēem spēħleem puhleģees, ņaweem beħneem pašneēģt peħģ eespeħģas augštaku iģģlihtibu. Wehlašos ģados turedams uš renti Jaunķalkņawas muišču Widsemē, weģais Allunans ušģehla Riģā, tagadeģās Suworowa un Dšir-

nawu eelu stubri, pats fawu maju nameli — (pretim tagadejai „Terbatas weefnizai“) — noluhkā, tur eefortelet fawus trihs wezatos dehluš Peteri, Juliju un Eduardu, kuri toreij apmekleja gubernas gimnašiju Rīgā, pehž tam, kad kurfu bij beigufchi Zehlabmeesta aprinka skolā. Peteris eestahjās par rakstvedi Jelgawas eezirkau walde (Mitauſche Bezirks-Verwaltung), kuru wehlaſ peeweenoja Baltijas Domenu waldei, pehž kam tas bij par krona muiſchu arendatoru un Soducefawas pagafsta teefas rakstvedi, Julijs kalpoja kā eerehdnis daſchadās krona eestahdēs Jelgawā, fawa muhſcha pehdejoš gadus nodſihwodams uš laukeem kā pag. teefas ſkrihweris Audrauwā, Behra-Wirzawā un Skurſtenmuiſchā un Edwards aiſgabja dſihwot kā ſainneekš Joſtenes Kauku mahjās Kurſemē. Tas wiſs ſche jamin aiſ eemeſla, lai laſtajeem turpmaſ buhtu weeglaſ ſaprotamaš weetas Jura Allunana wehſtuleš, kurās tas pee gadijuma runā par ſaweem brahleem un mahſam.

Regaidot wežo Andreewu Allunanu peemekleja bahrgš liſttena ſpehreens: nodega winam Kalſnawas muiſcha lihdš ar wiſu, ko uſzihtigais wihrš zaur gruhtu darbu bij eeguwiš. Tā piſnigi par nabagu palikuſcham, wezalee dehli ſawam firmajam tehvam bij peepalihdſigi, uſnemt Jelgawas tuwumā atodofchoš waſataš reſtoraziju un parku „Sorgenfrei“ (tagadejo Waldēka muiſchu pee Rigaš ſchoſejaš). No tureenes wezaiš Allunans wehlaſ pahrgabja dſihwot uš jau minetām Kauku mahjam, kurās Juris Allunans pawadijīs neween ſawus jaunibaš gaduš, bet ari miriš, tapat kā wina tehws tanis ſagaidija fawu pehdejo ſtundinu.

„Juris Allunans dſimis 29. martā 1832. g. Jaun-Kalſnawas muiſchā Widſemē.“ Tā laſam „Konwerſazijas wāhrdnizā“ un zitoš aiſrahdijumoš par Jura Allunana dſihwi. Bet zil weegli un pamatigi nepareiſi dati un ſkaitli ſpehji eeperinatees dokumentoš un wiſpahr papiroš ar wehſturifku noſihni, par to ſneedš ſeloſchāš rindinaš jaunu eſlatantu peerahdijumu.

Muhfu Jura Allunana pirmais ihſaiš un wiſai nepiſnigais dſihwes aprakſiš iſnahza 1867. gadā, kā peelikums nelaiſa „Tautāš ſainneezibai“, kuru iſdewa pehž autora nahwes ari jau miruſchaiš wina brahliš, paſihſtamaiš Jelgawas grahmatu tirgotaiš G. Allunans. Tā tad ari par min. dſihwes aprakſta ſazeretaju eſſatamaš beš ſchaubam Jura jaunakaiš brahliš G. Allunans, kā to ari pa daſai peerahda

biografijās stils. Šchaj Jura Allunana nekrologā noteikti fazijs, ka nelaiķis dšimis 29. martā 1832. gadā. Wehlatas pats datums un gada skaitlis pabrgahjīs ari zitos Jura Allunana dšihwes aprakstos, kamehr wiņsch beidsot uš wīseem laikeem atradiš pastahwigu weetu tā konwerfajijas wahrdnizā, tā ari zaur eefalumu nelaiķa Jura peemineķķa granitā Leel-Wirzawas kapšehtā. Bet kad peem. gadu atpakaļ man gadijās ušeet krabjumu Jura Allunana atstahču wehstuku, tad šcho papīru starpā atradu ari dšejneķķa, tam no Kalšnawas mahzītāja 1847. gadā iskrāstītu „Krištijchanas apleezību“, kura min glušchi zitu datumu tā Jura peedšimšchanas deenu. Allunanu dšimtai pahrnahlot dšihwot no Jaun-Kalšnawas uš Kurfemi, wezaki nodewa Juri 1847. gada fahlumā Jelgawas aprinka skolā, kur tam pee ušnemšchanas eķfameņa bij pa paradumam jaufrahda ari „Krištijchanas apleezība“, ta pate, kura ušglabajūšes wehl lihds šchaj baltai deenai un kura jau tai finā ween interešanta, ka ta, — tā jau wīnoš laikos — iskrāstīta wahzu walodā un min wahrdā tās peršonas, kas nelaiķa dšejneķķa krištibās bij aižinatās kuhmās. Latwīķķā tullojumā šchis dokuments šķan tā:

Krištijchanas apleezība.

Zaur šcho apleezīnu *sub fide pastoralī* ar šawa wahrda parakstu un šchejeenes basnizas seeģeļa peešpeešchanu, ka

Gustaws Georgs (Juris) Friedrichs Allunans, šenakā Jaun-Kalšnawas arendatora Andreja Allunana un wiņa laulatās draudsenes Hedwigas, dšim. Sneedse Jaun-Kalšnawas muischā **pirmā majā** weentuhkstošch astoņšimts un trihšdesmit otrā gadā (**1. majā** 1832. g.) laulībā dšimušchais dehls, šaņehmis 9. majā šwehto kristību pehz luterāņu basnizas parašcham. Kā leezīneeki bijušchi klaht: kandidats Augusts Döbnera kgs, Luise Döbner, Karoline Döbner un Hedwiga Döbner jkdses, Kahrlis Rohls, Friedriechs Ewerzs*) un Anna Lenz**).

Kalšnawas mahzītāja muischā, 10. janwarī 1847. g.

Aug. Döbners,
mahz. palihgs Kalšnawā un Weetalwā.

*) Allunanu dšimtes radīneefs.

***) Wahzu rakšīneķķa Lenz'a mahja, ta pašča Lenza, kas štabweja draudšības šaitēs ar šlaweno rakšīneķķu Goethe.

Kad nu eewehrojam, ka Widzemes ew.-lut. konsistorija apleezina 25. februari 1858. gadā augšcejo dokumentu par pilnīgi pareiju un sašlanošču ar „Kalsnawas mahzītāja muišchās baņņizas grahmatam (?) no 1832. gada, tad gan wairš naw par to jašchaubās, ka Juris Allunans naw wis dšimis 29. martā, bet gan 1. majā, un ka wišas nelaiķa biografišjas, konwersažijas wahrdniza un peemineklis Wirzawas kapšehtā šchai šinā wehsta nepateesibu. Kā liktena ironija eefkatams fakts, ka šchi behrnina kristibās, kas, peeaudsis, wišeem špehteem puhlejees eeaudšinat latweešchos pašchapsinu un šawu tautu atšwabinat no wahzu juhga, ka, šaku, šchi behrnina kristibās kuhmās stahwejušchi gandrihs beš isnehmuma tikai wahzeeschi. —

Sawu pirmmahzibu baudijis no wezakeem brahteem, Juri — kura dšimta pa tam, kā jau minets, bij pahrgahjuse uš Kuršemi dšihwot — nodewa tahtalai školoschanaī Jelgawas aprinka školā, no kuras tas 1849. gadā eestahjās tās pašchas pilšehtas gimnastiķa, to 1854. gadā — pehž nobeigta abiturienta ešfama — atšahjot, — deemschehl jau stipri šabojatu wešelibu, tā, ka tam wešelu gadu bij jaštiprinajas tehwa mahjās, eelam jauneklis wareja dotees uš augstškolu.

Jau šawos gimnastiķa gados Juris nopeetni un ušzihtigi nodarbojās ar latweešču walodas išehtišchamu un iškopšchamu, darbs, kuram wišch seedoja pa leelakai datai nattis, tā jau pašchā jaunibā wahjinadams šawus šišifkos špehtus. Bet nelaiķis bij zeeschi apnehmees reiš rahdit, — kā tas allasch šaweem wezakeem brahteem bij šazijis, — „zil latweešču waloda buhs špehziķa un jauķa, tiklihdš lā ta buhs ištihrita no šwešchām grabascham“. Sawu „Dseefminu“ leelako datu Juris šazereja, wehl buhdams gimnastiķs. Patlaban minetais wezais, kuplais parķs restoraziķa „Sorgenfrei“ pee Jelgawas bij jauķās wafaras deenās ta weetina, kur nelaiķis šazereja wezu šoku paeħnā šawus pirmos dšejolišchus, tos wehlat peeweenojot šawām „Dseefminam“. Širmā parķā atradās ari bumbotawa; wiņā pehžpusdeenās mehdsja eerastees gimnastiķi iš pilšehtas, no Jura aisažinati, ar wiņu šazenstees bumboschanaī, jo jauneklis it pareiši bij pahrlēezinats, ka šchahda kušteschanaš un nerwu štiprinaschana war nahkt tikai par labu wiņa wahjām meesam. Bet gluschi otradi domaja wezais, nopeetnais, tikai ar gruhtu darbu apradušchais Andreews Allunans. Tas šawa deħla un wiņa školās beedru bumboschanas laišlibu ne ween reiš ween eeflatiķa par weltigu laiķa šaweschamu, kas

jaunekus attura no skolās darbeem un tā tad wezis allašč lā ihstēns deus ex machina mehdsā eerastees bumbotawā, „partijas“ dalībneekus ne wišai laipnā kahrtā pahrfuhitidams mahjā, teem atgahdinajot, ka buhtu prahtigaki, nemt grahmatas rofās un kreetni mahžitees.

Beenahža 1856. gads un nu Juris Allunans ee-stahjās Tehrbatas univērsitatē, kur wišč fah-tumā studeja no wina tif loti eemihlotās un jau gimnastijā ar retu ušzihtibu peekoptās wezās walodas, bet wehlat ap-stahkli to peespeeda, pahreet uš kameralšiniibam. Pateesibā Juris bij derwees uš augstīkolu jau 1855. gada II. semestri, bet nonahzīs Tehrbatā, tas fahla atkal flimot un tā tika aiš-fawets apmetlet preekschlasiijumus.

Birmā no Jura Allunana patlaban atraštām wehstulem*) rakstīta Tehrbatā, 17. augustā 1855. gadā, tā tad taišni tai laikā, kad nelaiķis patlaban bij eeradees univērsitates pilšehtā. Šhini wehstulē wišč šino sawam jaunakam brahlim Indri-kin (wehlatajam pašihstamam grahmatu tirgotajam Želgawā) par sawu dšihwi Tehrbatā. „Dšihwoju,“ wišč starp zitu raksta, „lā daschdeen weentulis, — nespehju daudš kustetees, jo flimiba mani atkal reis peemellejuse. Ahrišs noleedšis ištābu atštaht. Tadeht ari newaru eerastees preekschlasiijumos, par lūreem Tev jau sawā otrā wehstulē rakstīju. Bet zeru, ka drihsumā wišs greesifees uš labo puši un tad buhšču uš-zihtigs weešis univērsitatē, zensdamees panahlt nokaweto. Wehginaschu ari atrašt lihdsellus sawu „Dseešminu“ klajā laišešanai. Manuskripts jau galīgi drukai fahahrtots**). Mana dšihwe Tehrbatā, lā jau mineju, wišai weenmukiga. Lihds juhtos spirgtals, tad ušzihtigi strahdaju; bet allašč peedših-wojam ar beedreem ari ihsti jautras stundinas: Grinhofs, Beterleins un es nospehlejam wakaros kahdu partiju prefe-ransa un ja eerodas Schw., tad man janoflatas, zil brama-nigi šchee fungi dšihwo. Domajees ween, nopehrl wini tad par wišēem trim weenu pudeli ruma, kura teel ar tehju ištulkchota, pee kam nu gan Schw. paleel tas galwenakais patehretajs, kamehr abeem otreem beedreem peekriht wairaf

*) Dasčas Jura Allunana wehstules rakstītas pehž ta laika pa-rasčas wahžu walodā. Tas pār atgahdinajumu teem, kuri tulkojumos neatraštu taišnu nelaiķa stilu un walodu.

***) Jura Allunana „Dseešminas, latweešču walodai pahrtulkchotās“ išnaha I. drukā 1856. gadā pee Š. Latmana, Tehrbatā.

loma, noklaušitees Schw. pastahstītās anekdotēs un — dašč-reiņ netaunigoš meloš. Pirms šķiramēes un dodamees pee meera, wehl ufdseedam kaħdu spēhzigu dseefminu, — ja juhtoš labaks, ir es netaupu ņawu debesčtīgo baņi, kuru dširdot, lai-ka-m wiņas šurkaš laiščas behgt, jo zītadi taš naw išķaidrojams, ka mums šchaħdu neluhgtu un nepatihkamu peedšihwotaju wairš naw, laut gan korteka ņaimneeze břiħnedamās apgalwo, ka ņenat šchaħdu reebīgu kuřtonu šche biņiš dauđš. Bet kađ wiņš kambariņš paleel kluřš un manim nakti darba negadaš, tađ, miħto braħli, man uřnaħt taħda druhma prahtošchana, ņirdš paleel ņkumja un ilgot ilgojas peħz Ķums wiņeem un peħz kluřajām mahjīnam Ķurjemē, — peħz miħto-teem wezateem. Tađ labpraht wehletoš kaħjas aut un naķtš-laiķā dotees prom . . . Luħl, kaħdas aplamaš domas —: weentulības augķi. Ar nepazeetību gaidu uř ņawu galigo iřweře-kořchanoš, lai tiķtu reiņ laulā iř ņawām iřchetrām ņeenam un waretu eet druřku apluhkotees piķeħtā. Ķriņhořš mani jau atkaħrtoti eeluhđiņš pee ņewiņš uř kaņiju; wiņšch mani tur grib eepaņiħstīnat ar Waldemaru un ziteem latweeřchu ņtudenteem, kuri wiņi mehđš pee wiņa ņapulzetees. Kā preezajos uř šchaħdu ņatiķšchanoš, bet šchimbriħšcham, — neeet, neeet, jo aħriņš manim ņtingri peelodinaiņiš, ņargatees no ņaauřšteřchanaš; luħl taħdā gadijumā ņlimība atkał waretu nemt wiņai launu wirseenu. Peektdeem Ķimbizķiš atbrauza Teħrbatā un man atweda no Ķums ņuħtito kaķeju, teħju un zukuřu. Kā par nelaimi Schw. taiņni tai břiħdi bij atkuħleeš. Ķiķliħđš wiņšch zukuřu pamaniņa, taš uřstahjās ņtingri, lai es ņaldumos ar wiņu dalotees, kaħdu preeķķliķumu eš, protamaš, ņtrupī at-raidiķu. Ķeelakš kaħrummeekš uř ņaldumeem, kaħđš šchis zil-wekš, man nepawiņam naw ņinams. Naudas wiņam mař, bet tomeħr taš ņawu weħderīnu prot weenmeħr piđit ar ņtri-zeķeem un koņķettem. Aiņ šchaħda eemeřla wiņšch šche mař teel eeređķeņš un ķā weeņi pee teħjas waj kaķejaš jau neweens wiņu newehlaš, jo taš pirms peepilda kaķru glaħņi liħđš puķei ar zukuřu un tađ tiķ wehl lej teħju wirņū. Taħđš zeemiņšch spēħj apdraudet ņtudenta eķķiřtenzi. Baķar eš ņanahzu baillīgā naiđā ar šcho zilweķu. Proti Ķriņhořš, Ķeterleiņš, Schw. un eš noturam kopīgi ņawaš puřdeenas. Nu mehš eeweduřchi taħdu kaħtību, ka kaķram pa rindai diwi reiņeš no weetas jađod puřdeenā wajadņīgā maiķe. Naħza Schw.'am rinda. Bet wiņšch nebij atnaħziņš un ari maiņi ne-ņuħtiņa. Aiņ ta eemeřla mehš ziti daļījamees wiņa puřdeenas

porzijā. Ap pulksten 4 peh3 pusdeenās wīnšch, freetni eefwi-kojees, eefchturmē kà ahrprabtigs manā istabā un fahl befgaligi trofšchnot. Kà mehs gan ufdroſchinajuſchees apesh7 wina maltiti, wina, lam neefot grafcha naudas un furam nu tamdeh7 wajagot mirt badā. Otrā deenā Schw. atkal neeerodas pusdeenās un maiſi, protams, ari naw atfuhtijis. Nu man wehl bija til daud7 maiſes, ka warejam tani dalitees ar Beterleinu un Grinhofu.

Tad nu mehs paehdamees un uspihpojām; bet te jau ari Schw. klah7 un, atradis preefſchā ſawu porziju, praſa, fur eſot maiſe. Kad nu mehs paſklaidrojām, ka maiſes neefot, wīnſch greeſchas pee manis ar pawehli, lai tahdu tuhli7 apgahdajot. Satu: „Man naw!“ — „Neiſleezees tahds,“ wīnſch uſfleeds, „atwelz tītai kumodi, tur maiſes Deema ſwehtibas, — un tad dod man ſchurp!“ — Atbildu meerigi: „Maiſe peeder Vimbizkam!“ — Bet nu Tew til bij janoluhtojas wina duſmās! Kà aiſklaitinats tigeris tas ſchaujas no krehſla augſchā, ſkreen gareem ſoleem pa iſtabu ſchurpu, turpu un aizina welnu un elli no apakſchpafaulēs gaiſmā. Kad nu wiſi klah7eſoſchee ſahla ſtipri ſmeetees, Schw. ſahla wehl wairak trakot. Kà ahrprabtigs wīnſch aiſskreen lihds durwim, atwer tās uſ promeeſchanu, bet eekam wehl galigi iſeet laukā, tas man uſfleeds: „Bagaid' ween, brahli7, gan Tu wehl manis atzereſees!“ Un prom wīnſch bij. Tagad eſ ſchim zilweklam eju iſ zeta; jo Tew wajadsetu ſinat, laſ tam par raſturu: wīnſch uſ wiſu gataws. Launatais darbs preefſch wina nebuhs wehl deefgan launs . . .“

Scha7 pehde7ā peefihmē Juris laiſam ironiſē ween, kà ari wiſ notikumis pats par ſewi til jozigas dabas, ka nelaiſis wīnu nelahdā ſinā nebuhs nehmis til nopeetni, kà wīnſch to mehgina aprakſti7, jo iſ wiſām ſchām rindinam mums nepahrprotami dwehſch pretim Jura aſā jobgaliba. Bet wehſtule ari peewilzigi raſturo apſtahklus, kahdi Tehrbatā walbijuſchi ſtudentu ſtarpā apmehram gadus 50 atpaſat.

Sawās turpmalās wehſtulēs nelaiſis dſejneels ſino ſaweem brahleem Kurſemē par ſawu wefelibas ſtahwoſli, kuſch nu maſ pamajam ſahl labotees, tà ka Juris drihſumā wareſchot ſahlt apmeklet kolegijas. Tomehr, kà leekās, naudas truhkums wīnu wehl attura, ar ſelmem kertees pee darba, wehl wīnſch naw ſklaidribā-pats ar ſewi un ſawu nahlotni, wīnſch azim red7ot ſchaubas, furu zetu uſſahlt, uſ furu puſi dotees. Tas ſklaidri redſams iſ kahdas wehlaſas wehſtules, furā Juris

starp zitu raksta: „Ja es spēhtu šawahst šawām studijam gadā 250 rubļus, tad nodomāju filologiju studēt pats par šawu naudu un newis uš krona rehlinumu; bet tai gadījumā, protams, man arī wehl buhtu wajašsigs lahds testimonium paupertatis, jo tad nebuhtu par koleģijam nekās jamakšā. Sinams, ka waretu filologiju studēt arī pilnīgi uš krona rehķina; tomehr, — tas naw wišai leetderīgi aiš eemešla, ka kreetns filologs, kas studejis pats par šawu naudu weenmehr war zeret uš daudz labaku weetu, ne ka lahds tā dehwtets krona students...“

Ka Juris, kas, blakus minet, bij kaišlīgs pihpotajs, arī šawus šaimneezīklus apstahklus pratis allasch pareiši pahrwaldit un wišu pee šewis turet labakā lahrtibā, tas iš wairakām wina wehstulem redšams. Tā wišsch reiš raksta iš Tehrbatas jaunaškam brahlim: „Preezajos širsnīgi, ka Tu tagad „Gartenlaubi*“) abonē un šew eegahdaji Uhlānda „Dšejas“ un Tiegdes „Uranium“; jo Dew, nabaga šehnam, lihds šchim truhla labaku grahmatu laika kaweklim. Kad Julijs man septembra mehneši ūhtis apšolitos trihšdesmit rubļus — Dew jau taš laikam ūhtišchana buhs jaišdara — tad nopehrz man par šeho naudu pahris kastu zigaru ā 125 kop. un peešuhiti man tās kopā ar atlikušcho naudu, kā arī to wehtu, kuras deht Dew rakstiju jau pehdejo reiši. Un ar drehbem man jau arī wairš labi neklahjas. Išnemot jau štipri apwāllato šamta wešti un krahsas šinā drusku šchaubīgi jeb nenoteikti palikušcho atlaša wešti, man zitas wairš naw. Tadeht buhtu ihsti labi, kad Tu liktu uš Sawu mehru man ušschuht lahdu šiltu, šeamai labi noderoschu wešti. Un tad wehl: pahris rihta kurpju arī nebuhtu glušchi apšmahdejami. Sawā mehtela keščā Tu atradiši weenu man peederoschu šihda keščas lakatu; paturi to, bet ta weetā atšuhiti man diwus audekla lakatus. Tikumibas apšleeziba no dšintenes man wairš nebuhs wajašsiga, jo ap šeamas ūhteeem waru tahdu dabut arī no šchejeenes polizijas...“

Špreešchot pehž pehdejās peešihmes par tikumibas apleezibu apštiprinajas, ka Juris 1855. gadā wehl nemas nebuhs bijis imatrikulets Terbatas uniwersitatē un ka wišsch šawas studijas tur buhs uššahzis, kā jau minets, til wehl 1856. gada janwarī pehž šawas galigas išwešetofchanās.

Jura Allumana wehštulu leelakā daļa iš nelaiķa Tehrbatas laikeem ir waj nu štipri defekta, šabojata resp. šaplošita, jeb

*) „Gartenlaube“, kura toreiš Leipzīgā pee Keila šahla išnabht, bij weens no brihwprahtigakeem laikrašteem wišā Wahzija.

ta ari fawa fatura dehl schimbrihscham nenoder nepawifam atklatibai. Wijs, lo Juris tanis sino par latweeschu studentu wakareem Lehrbatâ, par fawu fatikfmi ar Waldemaru, Baronu un ziteem muhsu to laiku dedfigeem jaunefteem, winâs aprakfittis fajuhfmibâ, ar kuru studejofchâ jauniba parego fawai tehwijai sposchu un gaischu nahlotni, — bet wijs tas, klajâ laifits tagadejos laifos, noderetu tilai finamâm perfonam par agitaziju pret mums un par muhsu tautas jaunu apmelofchanas lihdsjelli. Waretu jau ari gaditees, ka, laut gan wehstules pilnigi privatas dabas un wairaf kâ 50 gadus atpafal rakfittas, tomehr ufstahtos kahdi nebuht „kungi“, kas spertu wajadstigos folus, noluhkâ scho rindinu gaismâ nahlfchanai likt zelâ pasifhtamos schtehrschlus. Tadehl buhs labaki, schimbrihscham wehl atfazitees no Jura min. wehstuku pafneegfchanas atklatibai. Paredsfams, ka laiki un apstahkli reif grosifees un ka tad warefim atfewifchâ ifdewumâ iflailt tahdas ne dauds nelaita wehstules un finas par winâm jaukâm deenam Lehrbatâ, kurâs jaunâ paaudse fagatawoja fawai tautai atmoschanas rihtu un nogludinaja zeku uf labakâm deenam . . .

Kâ farfams pawedeens zaur wifâm Jura ta laika wehstulem wellas baschas par fawa rakftu krahjuma „Sehta, daba un pafaulē“ klajâ laifchamu, jo naudas truhtums wînu moza kâ leetuwns. Weidsot wifas gruhtibas un kawekli laimigi nowehrsti un lihds 1860. gadam ifnahl min. „Sehtas, dabas un pafaulēs“ wefelas trihs dalas. Redsedams fawu firdswhelefchanos maf pa mafam peepildamees, t. i. „Sehtas, dabas un pafaulēs“ klajâ nahlfchamu pa burtnizai, Jura turpmafâs wehstulēs ufleefmo allafch lihgfmba un humors. Ari wina jaunakais brahllis Jndrikis pa tam aifgahjis uf Lehrbatu un dalas fawa wezakâ brahla preekos un behdâs. Ufglabajufēs nefabojata kahda garata Jura wehstule, rakftita Lehrbatâ 30. novembri wezakam brahlim Edwardam (Kautu mahjâs Sefawâ, Kurfemē) un lai gan gada flaitla tur truhtit, tad tomehr naw jafchaubas, ka wehstule buhs iffuhfita adrefatam 1859. gadâ, jo tad Allunans nobeidsa fawas studijas Terbatas augstfkolâ un taifni par ekfameneem Terbatâ schini wehstule runa. Wifupirms Juris iffata brahlim Edwardam preeku par „Mahjâs weefa“ ufplaukfchamu un schirgto garu; ari wînfch, Juris, tagad efot ifchalls lihdsiftrahdneeks „Mahjâs weefim“. Bet tad wehstule peenem nopeetnu, druhmu nokrahfu, lai gan pa starpam Juris atkaij ufleefmot fawam humoram:

„Ferijas tuvojas,“ winsch raksta, „un lihds ar winām ari spihdsināšanas nedēļa (Marterwoche), laiks, kurā svedri arnalam sahl pluhst, ihstenee bailu svedri, ispeesiti stahjotees pee efsamena. Ais schahda eemesla neefsmu Tew jau kopfeh ilgaka laika rakstijis, kaut gan allasch domaju us mahjam un us Jums wiseem. Un pateizotees manai nemeerigai dabai, man ikreis, kad ilgaku laiku neefsmu no Dewis waj Julija fanehmis wehstules, usnahl tahdas aplamas domas, it ka kad Jums kahda nelaimi buhtu usbrukufe un tad man rodas Juhfu dehl leelas ruhpes. Tu nu tagad laikam buhsti daudj darka apkrauts, kad Tew nemas wairs neatleef laika, mums*) kahdas rindinas atrakstis un pavehstit, ka mihlam tehnam, dahrgai mahtei un Jums ziteem pa mahjam klahjas. Bet par Tamu klusechanu naw daudj ko brihnotees, kad ee-wehro, ka Tew tagad jawada diwas fainneezibas, un ta teefcham naw nelahda neela leeta. Bet tomehr, — ilgot jau nu gan ilgojamees pehz kahdam rindinam no Juhfu pufes un fewischi wehletumees sinat, ka mihlotai mahtei klahjas, waj wina wehl arweenu spirgta, jeb wezums tai jau mas pa masam sahl mahltees wirsa, waj Julija schimbrihsham wehl pee Petera dshwo, waj Minna**) Juhš tikpat uszihīgi skulos apmekle, ka fenal un waj wina wehl arweenu baschijas un fehrojās manas besdeewibas dehl. Ja ta buhtu, tad apmeerini wina un apgalwo tai, ka esmu stipri labojees, no lam ta warēs pahrllezinatees, palasijufēs „Sehtas, dabas un pafaulēs“ treschās burtnizas rakstos: „Zeenijami lasitaji“ — „Kahds wahrds tahdam, lam wajadfigs“ — un „Meers baro, un nemeers posta“. Tad Minna redsēs, zil esmu tizigs. Pateesi, tizigala zilwela par mani pafaulē otra wairs neufeēs, kadehl mani ari sche studentu aprindās wisur fauz par „wezo Alleluja“ un man til wehl jabrihnās, ais kahda eemesla mahzitaju fungi mani lihds schim wehl naw atsinuschi par fwehtu. — Weens nopeetns luhgums man wehl pee Dewis, un proti tas, ka Tu ihfakā laika leez fotografet muhsu mihlo mahti***). Ta jau buhtu kauna leeta, kad winaš behrni un

*) Jurim un wina jaunakam brahlim Indrikim, kurfeh, ka jau minets, ari Tehrbatā studeja.

**) Minna bij turpat kaiminos isprejeta; bet nelaimigo laulibu pehz ihfa laika atzehla un Minna atkal pahrnahja dshwot skulos pee wegateem.

***) Naw deemischehl nelad notizis.

behrnu behrni nespehtu — noluhlojotees winaš gihmetnē, — atzeretees tif zaur un zauri kreetnaš un zeenijamaš seewaš, lahdā ir muhfu mahte. Un glušchi aij ta pašča eemešla nošchehloju, ka mums ari no tehwa naw nelahdaš fotografijaš“ ...

Gandrihš katrā šawā wehstulē Juris atzeras firšnigaloš wahrdos tehwa un mahtes: war redšet, ar lahdu firšnibu wińsch allasch domajis uš šaweem wezakeem. Bet bij tee ari wezaki, lā reti lahdi.

Atzeros wehl ihsti labi šawa weztehwa un šawaš wezmahtes no tehwa pufes. Wezais Andreewš bij wihrs wideja, drukna auguma, leelu galwu, augštu peeri un plahneem ma-teem. Wina šchaurāš azis luhlojāš wišai nopeetni pašaulē un neatzeros jebkad redšejis wina waigos šmaidus un jautribu: taš bij waigš, lā iš marmora kalts, runajot waibšti, lišāš, ne kusstet nekustejāš un šazit wińsch ari taišni tilai to ween ša-zija, kaš pee leetas zeešchi peedereja, — uš plahpašchanam par iddeenišchligeem notifikumeem wińsch nelad neelaidāš. Mans weztehws muhš allasch apzeemoja, šewišchki wašarā, kad taš beeschi jahšchus mehđša eerastees pee mums. Kaukos, fur weztehws ar šawu gimeni dšihwoja, atradāš lahdā bumbeeru koka kati garšchigi augli. Lihđš nu tee uš rudeni nogatarwojāš, weztehws katreij lahdu šeezinu waj wairak šaldo bumbeeru šabehra raibā lakatinā un tāš jahšchus atneša šaweem behrna behrneem uš Mas-Sefawaš muišchu, furu mans tehws toreij tureja uš renti un fura atradāš werštis 7—8 attahku no Kauku mahjam. Tuffchām rokam wezais Andreewš nelad pee mums neeeradāš: nebija winam bumbeeru lihđš, tad taš muhš apdahwinaja waj nu ar ahbokeem un kiršcheem, jeb ari žitām ogam. Mehš behrni šawu weztehwu šagaidijām ikreij ar leelu preeku un ilgošchanos un redšedami winu jahjam pa zeku, aiššteidsamees tam jau labu gabalu pretim, jo muišchā mums toreij wehl auglu koku dahrjā nebij, bet tehws tif wehl patlaban lahdu šahka dehštit; tadehl tad ari masee šahrumeeki tā ilgojāš pehž weztehwa paraštā zeema kufuła. Apšweizinašchanāš muhfu šarpā bij paštahwiqi weena un ta pate: weztehws nolahpa no širga, mehš winam katrs pa-butšchojām roku, wińsch mums pa rindai noglaudija galwaš, eedewa lihđšatwestāš dahwanāš, pazehla weenu, otru no mums šeglos un tad mehš — neweenu wahrdu šawā šarpā nerunadami — dewamees uš šehtāš puš . . .

Wezais Allumans bij štingrš un noteikts katrā šawā pašahumā: bij wińsch reij kaut ko par derigu un wajadšigu at-

finis, tad neweenam wairš nebij eefpehjams, wīnu atrunat no lahdā ušnehmuma galā iſweſchanas. Kaš wezo Andreewu labi nepajina, tam wajadseja domat, ka wīnſch aukſtīs, ja pat zeetš zilwekš; jo tahdu eepaidu wīna uſſtaſhchanās darija. Bet zil daiła firđš flehpās ſcha kreetnā wihra kruhtīs, par to wareja ſpreest tilai taš, kaš bij eepajinees ar ſcho wihru kā gimenes tehwu. Wezajam Andreewam ruhpeja weenigi ſawu behrnu labklaħjiba, kuru wīnſch beſ kreetnaš iſglištibāš neſpehja eedomatees. Waretu droſchi ſazit, ka katru ſoli, kuru taš zehla, wīnſch zehla ſawu behrnu labā, katra darba augki bij nodomati behrnu ruhpigai iſaudſinaſchanai un iſkopſchanai.

Un nu wehl mana wezmahte Edwiga! Kaħda ta bij tſhaħla ſainneeze, kaħda uſtiziġa mahte ſaweem behrneem! Sewiſhki Juris liſtāš tai buht waj peeaudſiš pee firđš, pa dalai laiſkam tamdehl, ka wīnſch beeſchi ſlimoja un ari katrā zitā ſinā bij tahdš ſawadneekš, ka mahte bij eeflatijufe par waja-dſigu, wīna kopſchanai peeſhkiht aħtlaħteju uſmanibu un uſzihtibu. Juris mehdiš — atradamees pa ſerijam Kaulu mahjāš — pa leelakai dalai pa naktim ſtrahdat, turklaht wehl pee gluſchi nepeeteekofhaš apġaiſmoſchanas, zaur ko taš ſawas jau tā kā tā ſtipri ſlimigāš aziš pilnigi fabojaja. Zil beeſchi mahte wīnu naktiš netrauzeja no darba, ar waru eedſina gultā un ſwezi iſdſehfa. „Šhitahdā laħrtā pa naktim negulot, manš Juris nekad neiġaugš par weſelu zilweku!“ wīna reiſ ſcheħlojāš manai mahtei. Zil taħlu wīnas miħleſtibā preeſh behrneem ſneedſāš, par to ſche tilai weenš peemeħrš.

Kā jau redsejam, tad wezaiš Andreewš Allunans ſaudeja leelā ugunšgreħlā Kaſſnawā wīſu ſawu eedſihwi, tā ka bij gluſchi kailam jaaiſeet uſ Kurſemi. Beſ tam ari wezako behrnu iſkoloſchana bij deeſġan iſmaſſajufe. Bet Kaulu mahjaš Kurſemē neeeneſa dauſ wairak, zil uſġahja praħwas gimenes uſtureſchanai. Tomeħr, — mahtes firđš ilgojāš atweeġlinat abeem jaunateem deħleem Jurim un Indrikim ſtudijaš un dſihwi, zil nu taš bij paſpehjams. Bet kā tad taš bij iſdarams? Neiġi apdomajuſeš, wīna, ſeewa jau ſtipri ġadoš, norenteja Zahnu kroġu pee Jelġawas-Miġas ſchoſejaš, atſtaħja klufāš Kaulu mahjaš un ſawejoš un dewāš prom, nopelnit kaħduš rubliſchuš, ar kureem dſihwi behrneem darit beſruhpigatu. Tā wīna zereja, — tomeħr iſnahza zitadi. Dſihwodama kroġā ġandrihš weentule, peeturadama tilai diwaš deeneſtneezeš un weenu puiſi un kraħdama graſi pee graſcha ſaweem deħleem, ſaundareem nebij paliziš neſinamš, ka wezā

Edwiga Allunan dšihwo frogâ, isnemot jau mineto kalpu, gandrîhş bes wihreescha apşardşibas un tã Jura mahti pa divãm lahgam frogâ pilnigi islaupija. Atnahkuse atpakał pee fawejeem, winai tomehr nebij meera, ta fahla no jauna prahtot, lã fawejeem apgahdat weeglaku dšihwi un drihş tai no jauna bij padoms pee rokas, şenakam lihđşigs. Turpat kaiminos, werştiş 8 no Kaulu mahjam, atrodas pee Bauşkas leelşeta lahđs laikam pee Jaun-Swirlaufas waj ari pee Schwitenes — neatzeros wairs — peederofşs frogs, kureş patlaban nahza iffolişchanã. Kã par brihnumu ari şcho frogu noşauza par „Jahnu frogu“. To nu Edwiga Allunan norentēja, kas toreiş bij işdarams wişai weegli un bes lahda leela şaloga eemafaşchanas. Bet ari şche işrahđijãs, ka feeweetim allaşch griba labala par eespehju: Jura mahteı wajadşoja drihş eeredset, ka wina par wahju şchahda weikala wadişchanai. Sainneekofşchanas frogã neweiżãs nepawişam, işchallo feewu peekrahpa no wişãm puşem un pehş neilga laika uşnehmums beidşãs ar şaudejumeem. Galu galã Jura mahte wehl jutãs laimiga, reiş tifuse wala no frogu. Mehş nokluhtum par tablu, ja gribetum şche uşkaiitit wehl zituş peemehruş, kas wişı paşneedş jo şpilgtuş peerahđijumus par Edwigas Allunan gluşchi neaprobeshoto miheştibu uş faweem behrneem.

Tahdi, luhl, bij tee wezati, kurus ari Juris bij eeshłđđis şawã řirdi, toş turedams augştã zeenã Un uş to winam bij eemeşlu daudş . . .

Wehl Juris nebij nolizis şawu gala ekşamenu Tehrbatã, kad tas jau şanehma no brahşa Julija wehştułi ar paşmetumeem, ka wişşch, Juris, tił wehl tagad ştahjotees ekşamenu preełşchã, lai gan tam wajadşejis işdarit to jau şemestri agrat, t. i. augušta mehneşt. Leekas, ka Juris şapiktojees şchahđas peeshimes deht, jo wişşch şchãı jautajumã neatbild wiş Julijam, bet rakşta brahşim Edwardam:

„Julijs eeshatijis par wajadşigu, mani şawã wehştułẽ no 17. septembra (1859. g.) kreetni şabramet, aiş eemeşla, ka es jau auguştã neefot nolizis şawu ekşamenu. Es nu wehşetos Julijam atgahđinat, ka ekşamena nolikşhana naw nekahda behrnu şpehlite, bet gan miłşigs gabals darba un ka, ja zilweks aiş daşcheem eemeşleem, kã peem. es şawas nolahđetãs paştahwigãs şlimofşchanas deht, teel kawets ar şekmem weikt şcho miłşigo darbu, newar wiş weeglprahtigi un kã pa jokam uş ekşameneem aişzilpot . . .“

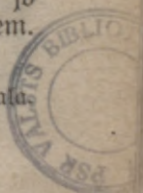
War flaidri redset, ka Juris teescham naw bijis pee laba prahta, rakstidams augšchejās, atgainašchanai lihdsīgās rindinās. Wehl arveenu gatavodamees uš ekfameni, wiensch maš deenas wehlaſ atkal raksta Edwardam: „Ja Tew kahds rublis tešchā, tad steidsees uš Jelgawu waj nu Lukas'a jeb ari Steihera grahmata pahrdotavā un nopehrz man rakstu: „Bienenstam, Nachträge zu den Kurländischen Bauerngeſezzen“, bet luhdsjams tilai jaunalo ijdewumu. Lihdsj ween Tew grahmata rokās, Tu man winu atfuhti žif drihsj ween eespehjamš. Ja grahmata ari Jelgavā nebuhtu dabonama, tad pawaižajees pee Julija, — domajams, ka winam ta buhš. Bet Tu man, luhdsjams, katrā finā apgahdā ſchos „Nachträge“, jo tee man nepeezeeshami wajadšigi pee ekfameneem. Lai nu gan naudaš mums naw, tad tomehr, — badā jau nemirstam, kuhlamees zauri lā nu waredami, lamehr eekuhlamees — parahdoš. Mums tagad pa abjeem kopā ap 200 rublu parahdu, bet tamdehl nenofumstam, jo nahkoſcha ſemštra ſahkumā no wineem katrā finā jateek walā un mehš ari pateeši tišim no teem ſwabadi. Proti, zeram droſchi, ka manas klajā iſnahkuſchās grahmatas*) lihdsj nahkoſcham ſemštram wajadšigo atližinās, tomehr, Tu, brahli, jau ari it labi ſinaši, lā zeribas žilweku allaſch mehdsj peemahnit.“

Un it, lā kad wiensch ſawā wehstulē jau pahraſ ilgi buhtu runajis nopeetnu walodu, Jurim atkal uſnahš dšinellis paſobotees, kadehl wiensch, runadams par ſaweem finanzieleem apšahleem, pmeetina: „Kad Tew, jeb ari Julijam azumirkli buhtu druſtu pahraſ tās naudaš, tad juhš to it labi waretu atfuhtit uš Tehrbatu un pee mums noguldinat. Šche nauda atraſtoš ihsti droſchā weetā. Bet ja Juhs warbuht newehlatees paſlauſit muhſu gudram padomam, tad ſchimbrišcham mehgināšim iſtiſt ari beš Juhſu finanžem.“

Un te winam jau atkal ruhš dšintenes mahjinas un wiſš, kaš tur noteek Kauku ſaimneezibā, kadehl Juris — turpinajot ſawu wehstuli — raksta:

„Wiſuwairal preezajoš par to, ka Tawš leelais ſirgš atkal weſešs tižis un ſehis gadijums man nodereš turpmal par labu mahžibu, iſſargatees no pahršteigteem darbeem. Tu laikam wehl atzereſees, ka Tew dewu padomu, ſirgu nogalinat, jo baidijoš, ka ſlimiba waretu peelipt ari žiteem Taweem lopeem.

*) Laikam „Dſeeſminas“ un „Šeha, daba un paſaulēš“ 1. daļa.

Luhļ, nu Tavš labakais un dahrgalais firgš buhtu pagalam, ja Tu buhtu rihļojees pehž mana mulļigā padoma."

Pahreedams atkal uļ politiķeem deenas ļautajumeem, Juris wehsta joprojam:

"Lihdš ar ņho wehstuli ņanemš "Inland" to numuru, kurā uļeesi ļahdu Waldemara ņazeretu garaku rakstu par abām ļaunakām broščuram, kurās pahrrunats brihvā ņemneeka ņahwollis Kurņemē. Ari broščuras "Die Zustände des freien Bauern in Kurland" ņarakstītajs ir Waldemars, ļamehr wahzu ļaikraksti medi autoru pawiļam zītā pērsonā, pee tam buhdami leelā neweenprahtibā, jo ļamehr weeni ņho grehļa darbu grih uļwelt Kurņemes muiņhneekam von Rutenbergam, tikmehr ziti uļslata par ihsto wainigo bijuņho tautkļolotaju Kurņemē A. Spahgi. "Inlanda" ņho numuru dod Julijam un Peterim iļļasiņhanai. Bet Peterim Tu to atstahj galigi, jo winam isdewiba, eepasihtinat daudsus ar ņho Waldemara eewehrojamo apzerejumu. Raksti man ari, waj Petera abi ņehni*) tagad eetiķuņhi gimnaņijā."

Mehdš ņazit, ļa dņejneeki un wiņpahr eewehrojami zilweki ņpehļ paregot, ļas buhs naļlotnē. Kad ļaņa ļahdā Jura Alunana 1859. gadā rakstītā wehstulē ņekofņas rindinas, tad ļaatsiht, ļa tās teefĆam lihdņinasas ļahdam prahweetojumam. Tur ļaņam:

"Tu ņehļojees, mihto Edward, ļa Dew ļau tagad naw wairs eespehļams ņadabut ņaimneezibai wajadņigo ņrahdneeku ņķaitu. Bet eņi pahleezinats, ļa apstahķi pehž gadeem paliks ļauķaimneekeem wehļ daudš ļaunaki. Rīgā ļau tagad ņahļ dibinat ņabrikas. Ar ļatru gadu winu ņķaits peenemņees un muhņu ņemes ruhļi buhs tee, ļas tur ees meļlet darbu. Dņird runajam, ļa ņtarp Rigu un Jelgawu drihņumā ņahļņhot buhwet dņeļņzetu. Zil no muhņu ļalpeem tad nedoņees turpu, meļlet ļabaki ņamakņatu darbu! Ja, naļķamiba atneņis ļauķaimneekeem daudš nepatiĆķlamu pahŗņeigumu."

Peenahļ Jurim ļaimigais brihdis, kur ņtudijas Tehrbatā beigtas. Wiņņch pahrbrauž uļ ihņu ļaiķu mahjās, meļlet atpuhtas pee ņawejeem. Brahļis Peteris Seņawā, Hartmanu gimene Sleeku mahjās Jaun-Swirļaukā un Plaweneeki Jostenes muiņhā ir tee, kurus Juris pahrmainus un beeņĆi apzeemo, pee wineem ļautras un omuļigas ņtundas pawadidams. Ari meņĆņarga Roņentala ņamilijā Leel-Seņawā Juris bij allaņĆ

*) SiĆmejās uļ manu ļaunato brahļi Teodoru un uļ mani.

mihštch zeeminsch. Sawos rakštos — fewiščki fawās „Dseefminās“ — Juris dauš weetās aifrahdijs uf firnigo fatiškmi ar minetām gimenem. Sewiščki Plaweneeki lutinaja Zuri, tam wehl gimnašistam buhdamam. Un tā tad dasčas wina „Dseefminās“ šihmejās uf laut lahdeem šihleem atgadijumeem un notifumeem wina toreifejā dšihwē, kà peem. jautrās rindiņas „Sodenes mama“. Kà jau redsejām, tad Juris fawus jaunibas gadus pawadija Jelgawā un Kaulu mahjās pee fa-wejeem. Šhis Kaulu mahjās peeder kà toreis, tā wehl tagad pee „Sodneekem“, kà mehds faukt Krona Leel-Sefawas peederigos. „Sodneeki“ jau no senu seneem laikeem teef eestatiti kà pee inteligentakeem zilwekeem kursēmē peederofchi. Tadehl ari Juris Allunans dšeed fawās „Dseefminās“:

At Sodene, at Sodene,
 Šit mihta tu man eš!
 Ne til pee pašča wakara,
 Bet ari rihta agrumā,
 Tu manim preekus neš.

No Kaulu mahjam lahduš pahris šimts folus attahlat atrodās Jostenes muišča, kuru nupat minetais Plaweneeku tehws tuveja uf renti. Plaweneeka kundse, „muiščas mama“, kà Juris winu mehdsja faukt, bij bagatām gara dahwanam apbalwota feewa*), kura Zuri pilnigi šaprata, atšihdama par pareišām wina idejas un wišu wina zenschanoš. Ari Juris šcho dahmu zeenija tilpat augsti, kà fawu mahti. Lihds til atgadijās lahds isdewigs brihdis, te jau ari Juris aiššchmauzās no Kaulu mahjam uf Jostenes muišchu, kur Plaweneeka kundse, it fewiščki festdeenās wakaros, šagaidija fawu mihšuli ar šwaigeem pihrageem un kaseju. Un uf šcho fatizigo, draudšigo dšihwi, uf šcho roščaino, gaišcho weetinu fawā ihšā muhščā Juris šihmejās, kad wišch dšeed:

At muiščas mam', at muiščas mam',
 Šit laba tu man eš!
 Tu wahri manim kaseju
 Un pašneeds ari pihragu,
 Ka es kà runzis laišoš.

*) Šcho rakšteenu nododot drukā, širmgalwe, garigi, un meešigi pilnigi šwirgta, dšihwo pee fawa dehla Fritšča Plaweneeka Mašbutu muiščā kursēmē.

Rahds tahtalajs, ſchi paſcha dſejoliſcha pantinſch ſihmejas uſ jau beeſchi mineto Jura brahli Edwardu, kaſ bij kaiſligs un nepeekufis brauzejs baſnizā. Bet lai gan Juris nefad nepaklauſija wina uſaizinajumam, peedalitees pee ſchahdeem brauzeneem, taſ tomehr uſdſeed Edwardam:

Al ſirichu draugs, al ſirichu draugs,
Zil labſ tu manim eſi!
Tu wadi man uſ ſelgawu
Un allaſchin uſ baſnizu,
Ka ſaweju prinzeſi.

Bet laiſam ari Juris buhs eepaſinees ar miſho kaiminu launām mehlem, jo zitadi winſch nedſeedatu:

Al paſaule, al paſaule,
Zil niſna tawa mehle!
Tu teem, kam ſrds un ari prahts
Ka pahrim ir ſamihlinats,
Zil launu ſlawu wehlē.

Uſ laukeem lahdu laizinu atſpirdſinajees, Juris dewās 1861. gadā uſ Peterburgu, kur winſch tā ſtudentiats eeſtahjās Meſcha ſinibu Akademiajā. Botanika bij tagad palikuſe par to peewilzigo preeſchmetu, kuram nelaiſis turpmā ar leelu kaiſlibu padewās un til droſchi un diſchenā mehrā winſch bij pahrlēezinatſ no Latwijas ſpoſchās nahkotnes, ko taſ par ſawu deeſgan kuplu herbariju pilnā nopeetnibā rakſtija brahleeem, ſchis eſot ſawahzis pirmo wajadzigo materialu „nahkamai latweeſchu ſemkopibas akademijai.“

Uſglabajufeſ lahda deeſgan ſaploſita un tamdehl nepilniga Jura Allunana wehſtule, kura, lai gan tai truhſt datuma un gada ſkaitka, azim redſot rakſtita tuhliſt pehz wina nonahkſchanaſ Peterburgā. Wehſtule winſch greeſchas pee wiſeem ſaweem brahleeem, rakſtidams:

„Mani miſtee brahſi!

Pa zelu man zitadi puſlihdſ labi buhtu ſlahjeeſ, tikai ko ehſt peetruhka un fuga buſetē bij wiſſ loti dahrgs. Ziti wiſſ zeta laudiſ bij ehdamas leetas paſchi lihds panehmufchi, tā baltu maiſi, buteſ, tehju, kaſeju u. t. pr. Pee Arensburgaſ mums plſt. 5 wakarā leela wehtra ar Behrtoni*) un ſibeneem

*) Wehſtuleſ Latwiſkā originalā Juris Allunanaſ laiſam nemiſ glufchi nejaufchi wahrdū „Behrtons“ rakſtijis ar leelu P.

usnahja un leetus lija zauru nakti lihds otram rihtam plfst. 4. Ap scho laiku fazehlās loti leeli wiini, kas pahr fuga seenam, tā ar spaneem leeti, pahri gahsās un man pee Ģapfalaš bij gan drušku jawemj. Swehtdeenā plfst. 4 wakarā apstahjamees pee Keweles un tur palikām lihds 6. Peterburgā eebrauzām deenā ap plfst. 7 no rihta. Pawaizajos pehz weena, otra pašstama, kuru adrefes man bij lihds. Bet neatradu neweena mahjās. Beidsot dewoš pee Zimšes. Ari tur fanehmu tahdu pat wehsti: Zimse esot isbrauzis вЪ СТРѢЛЬНѢ. Ko nu darit? Es blandijos pa Peterburgas eelam schur tur, gribedams kahdu draugu useet, tā ka laikam pa wisu otrdeenu Peterburgas eelās buhšchu gan kahdas 3 juhdes noštaigajis. Pret wakarū uš mani ušlihdā Limbizkīs, kas man breefmitgas leetas par faweem peedsihwojumeem stahstija. Winsch esot bijis Tislišā, kur tam it labi klahjees, bet no kureenes winam zaur kahda nolahdeta Boła negehlibam esot bijis jabehg uš Trapezuntu un Sinopu Mas-Asijā; no kureenes winsch dewees uš Konstantinopoli, kur tam par nelaimi seema bij usnahstuse un pilnu maku istuškhojuse. Bet galigo postu tas dabujis Odesā, kur wairal mehnešhus bej weetas sabijis. No Odesas šchis nelaimes putns dewees tahlak uš Peterburgu un te nu winam tagad wajagot ar 15 rubleem divus mehnešhus istift, pee lam winsch esot ispuškots ari ar šlimibam. Beidsot norunajām, treschdeenas rihtā atkal tiktees. Winsch zer uš palihdsibu no manas pušes. Bet tā lai nu palihdsu schim wezam draugam, kad man pašcham neta naw!"

Sche wehstule weetu weetam šaplošita un faleekot to gabalineem kopā, til dauds no tās išinams, ka Juris nopirzis divas štampelpapira lošnes un lizis no leetprateja few ušrakstīt luhgumu dehl eestahšchanās Mešchu šinibu akademijā. „Štrihweritim," Juris raksta, „es dewu weenu rubuli un wehl kahdam (?) pušrubli. Tad es luhgumrakstu pašneedsu direktoram, kas mani uš otrdeenu pee fewis pašinoja. Nu es atkal wisu wakarū blandijos pa eelam un pa „Wafaras dahrsu" un pehdigi, Newā ipeldejees, gahju uš šawu kortleli gulet. Peektdeenā mans šainmeeeks manim šazija, ka winsch mani tapehz, ka es neko netehrejt, ilgal newarot turet, tā til lihds feštdeenai. Šchini trakteeri bij wišs loti dahrgs. Tā tad es feštdeen dabuju korteli uš nedetu par 1 1/2 rubleem. Swehtdeen pulstten 3 es dewoš ar garaimu laiwu par 20 kap. uš zeemu Стрѣльна. Tur pee Zimšes es fatifos ar wina

brahli*), kas Lehrbatā filologiju studeja un tagad no maja mehnešča beš weetas. Zoprojam eepafinos ari ar isflaweto mahlderi Rošē**), kas, firdigs latweetis buhdams, nehmas tā pagans lahdetees par muišchneekem. Birmdēen gribeju do- tees atpakaļ uš Peterburgu, bet leetus zauru deenu gahsa tā ar spainēm un tā bij turpat pee Zimšes japaleef. Šhini deenā es ari no wišai daudš dšertā Newas uhdena it nopeetni fa- flimu, — tomehr ar kumeliu tehiu atkal isahrštejos. Otr- deen bij jauš laišs un es plšt. 10 preešch pusdeenas demos par 25 kap. ar uguns rateem uš Peterburgu, kur es p. 12. gahju uš ministēriju***) un tur šanehmu šinu, ka esmu par stipendiatu Krona mešča akadēmijā ušnemts, bet ka man lihds 15. augustam mans diploms japeenes, jo žitadi waru greeštees atkal atpakaļ. Jau 29. juliā mani suhtis uš kahdu weetu — nesinu ihsti kurp — diwas juhdšes ahrpus Peter- burgas. Turpat ministrija fatikos otrdeem ari ar Siversu, kas šawu luhgumrakstu dehl ušnemščanas akadēmijā bij ee- šneedšis jau 1. aprili. Žiti šaka, ka esot jaušs un weseligš ap- gabals, uš kuru mani tagad suhtišot.“

Beidsot nu israhdas, ka ta bija Mešča šinibu akademi- jas muišča Lišina, uš tureeni Jurim bij jadodas. Melaišis, 7. septembri 1861. gadā atkal pahrzelts atpakaļ uš Peterburgu uš pašču „Лѣсной корпусъ“, no tureenes raksta šawam brahlim Indrikim, tam pašlaidrodams šawus jaunos dšihwes apstahklus. Wehtulē štarp žitu lašam:

*) Laikam wehšakais seminara direktors Wallā, waj ta brahliš.

**) Kahdā šchi eewehrojama glesnotaja un originelā žilwela ne- trologā nelaišis Rošē raksturois šelojošchi: „Nomembra mehnešča 18. deenā 1898. gadā aishgahja nahwē latweešču seniors, akadēmikis Stanislawš Rošē, titpat leels mahšlineeks, tā šawadneeks. Rošē bij žilwels loti nastrošas mahšleneeka dabas. Tapat, tā šatrs šhlu- mišch, ja titat bija daišch, nelaiši šehja peepešchi un laišligi šajušmi- nat, šapat to ari nahwigi šadušmoja šatra neleetišiba un šahdos gad- jumos wiušch bija šatrā laišā gatawš, eestahtees nepelniti neewata žil- wela weetā un pašrahdataš nekreetnibas aparot ar wišēm lihdsleekem. Tā mahšleneekam žehlušchās šawā laišā daudš prahwas, bet wišas beidsās — ihsti „mahšleneezišti“ — t. i. jautri un lihgšmi. Par ne- laišā žožigeem peedšihwojumeem waretu šarakstīt beešas grahmatas. Šam bijuše isdewiba, ar šcho mahšleneeku peršonigi eepašihtees, tas ari apleežinas, ka Rošē's bijis dšchentlemens no galwas lihds kahjam.“

***) Juris Allunans raksta šawā wehtulē: „uš minešteribu.“

„Mihlo Judrif!

Tu labpraht wehlefees finat, kà man tagad sche klahjas. Nu, pehz programas mums wajadseja divus mehneschus no-dsìhwot Lissinà, bet tà, kà telpas sche preefsch til daudj zilwe-keem wisai nepeeteefoschas, tad Domenu ministrs nolehma, muhs jau pehz mehnescha aissuhtit atpafal uf korpufu, fur muhs eeforteleja pa 3—4 studenteem weenà apmehram 14 □ folu leelà sahle. Lissinà mums bij par baribu pascheem jagahdà, un tà, kà tur zenas par pahrtikas weelam nekaunigi safahli-tas — pahrdeweji nem par sawu prezi 40% dahrgaki, ne kà Peterburgà — un mehš pee tam, atstahjot Peterburgu, ne-bijàm ar wajadsiگو prowiantu apgahdajufchees, tad mums is-gahja daudj naudas, — man peem. par pusdeemu ween 13 rubli. Sche korpufà Peterburgà tahda kahrtiba, kà mums ehshana, apkalposhana, gultas wela un dsìhwollis par brihwu un bes tam dabonam wehl mehnesi 25 rublus skaidrà naudà. Ja nu lahdam drehbes un wela peeteefoschà daudsumà, tad no scheem 25 rubleem waretu it weegli mehnesi atlizinat 10—15 rublus, ja, warbuht pat 20 rublus. Tadeht nodomaju no Waldemara, lihds winsch sche eeradisees, aishemtees simts rublus, kuru sumu winam tad pa desmit rubleem mehnesi spehschu bes daudj gruhitbam atmaksat.“

Skahda klisma tad Jurim bij til peepeschi usbrukufe, kad — tas knapi Peterburgà nonahzis un sawu finanziaelo stah-wolli atrafdams par peeteefoschi labu — tomehr jutàs pee-speests mellet glahbina un padomina pee sawa drauga Waldemara?

Te mums buhtu jausfahf garfchs un maf eepreezinofchs nostahjis par nepeepilditàm zeribam. Melais bij zeeschi uf to palaidees, kà „Sehtas, dabas un pasaulés“ trihs burtnizas — ja tàs ari neatlizinatu nelahdu pelnu, tomehr til daudj eenesis, kà buhs eepeshjams samaksat drufas darbus par wi-nàm. Bet Juris, kà nu skaidri bij israhdijees, nebij pasinis tos laikus, kuros tàs dsìhwoja, winsch bij, kà mehds fazit, peedsimis par agru, jo winos laikos ta publika, kas spehja fa-prast nelaika rakstus „Sehtà, dabà un pasaulé“, bij wehl bih-šiami mafa, un tà teizamais isdewums iplatijàs tautà pah-raf gauši: pats tautas wairums wehl nefaprata sawa Jura, tikai latweeschu preteneeki fajuta tuhliit, kà sche usstahjees gars, kas spehj buht sawai tautai par jaunà zela norahditaju, kas pratis noahrdit wifu, kas wezs, fatruhdejis un nederigs un tadeht schee wihi sahka apkarot Juri wiseem teem glihteem

apzeemojuschi Peterburgâ, nelaiķis par ņho gadijumu rakņtija ņawam brahlim Edwardam:

„Peterburgâ atbrauza pee manis Griņņka un ziti peebaldņeni. Wini nodomajuschi uņ graņa Scheremetjewa wehleschanos eepirkt par dņintu no wineem lihds ņhim renteto semi. Wini ņtahņta, dņirdot runajam, ka Scheremetjews gribot pat muiņņas ņemi pahrdot par dņintu, nodoms, pret kuru, zil parebņams, wiņa muiņņeneziba ņazelņees. Bet ja peebaldņeneem ņemes eepirņchana iņdotos, tad ņhis notikumņs noderetu tikpat muiņņeekem kâ ari ņemneekem par ņpihdoņchu preeņņņihmi, par atgahdinajumu abâm puņem, kaņ katrai jadara. Schee Peebalgas tautas brahli ir wiņai intelligenti zilweki un ņtingri latweeņchi. Wini man pateizâs par „Sehtu, dabu un paņauli“, kuru tee laņijuschi un no kuras teem otra burtņiza wiņu labat patiņufe . . .“

51-2-780
Up to paņchu laitu Jurim peenahņufe wehl kaņda zita preeku wehņis: ņelgawas gimnaņistu ņtarpâ latweeņchi ņahņuschi turetees kopâ un pulzetees literariņkos wakaros. Pilns entuņņiaņma un ais preeka pahrluhņtoņchos wahrdos wiņņch greeņņas pee brahkeem Kurņemê ar luhgumu, beņ kaweeņchanas eewahkt tuwalaņ ņinas par latweeņchu gimnaņistu „wakareem“, lai kreetnos jauneklus waretu pabalņiti ar grahmatam, kaņdu teem beņ ņchaubam buhņhot truhkums. „Schee ņehni,“ Juris ņtarp zitu rakņta, „japabalņta zil ween eeppehjamņs un iņrunajees wiņu dehkt ar Lezi. Tee neņlehdsot nekahdu draudņibu ne ar muiņņneeku, ne amatneeku dehņleem, atņihņtotees klaji par latweeņcheem un ņarunajotees, ari ziteem ņkolas beedreem dņirdot, ņawâ ņtarpâ latwiņki.“

ņaunibu paņklubinat uņ zenschanos, to ņajuhņminat uņ kopoņchanos tautiņku paņahkumu labâ, wiņai peepalihdsot atihņtitees un ko kreetnu mahzitees, — tee bij Jura wiņmihtakee darbi, kuros wiņņch nekad nepagura. Zil uņzihtigs wiņņch allaņch bijis kâ ņkolotajs par to ņinu ari eņ iņ ņaweem peedihwojumeem ko ņahņtit.

ņawu beņgaligo iņņredņibu, ažu wahjibu, Juris ņew bij peefawinajees, ņtrahdajot gandrihņ weenigi pa naktim un pee allaņch pawiņam nepeteekoņņas apgaismoņchanas. Tadehkt ari iņņkaidrojams, ka lab mans tehwozis bij tahds warens naktiņputns, tahds, kam naktim allaņch nenahza meegs, eemeņņs, mani neweenu reiņ ween kreetni pamoziti. Waņaras brihwlaikâ wiņņch bij manim ņkolotajs, kaņ ņweedros nopuhlejas, mani druņku tuwal eepaņihņtinat ar greeku un latinu walodam,

bet deemschehl bes kahdàm eewehrojamàm sekmem, jo man ar schim walodam nefad naw labi weizees. Bet Juris man atfahrtoti passkaidroja, ka bes wezàm walodam newarot tift pee nelahdas pamatigas isglichtibas.

Kahdu laizinu, jaukàs wafaras deenàs, atradàs muhsu gutamàs weetas Mas-Sefawas muischas dsihwojamàs ehkas behninos. Juris, kà jau teizu, naktis pawadija bes meega, wahrtidamees apfahrt pa gultu un tiklihdj kà winsch pamanija, ka ari es neatrados zeetà meegà, fahkàs eksamineeschana greeku walodà. Uj, zit beechi flinkis tad peefrahpa kreetno Juri! Nomodà buhdams, krahzu neschehligi un tà beechi atfwabijnajos no nepatihlameem naktis eksameeem. Utgadijàs ari, ka neprafcha puila ismuka sawam skolotajam pat deenas laikà. Tà atzeros, kà kahdu reis laidos lapàs, Juris manim dsinàs palat, lihds tas pasaudeja sawas brilles, bes kuzàm wairs newareja tift us preefschu. Es tam palihdseju brilles meklet un kad tàs bij atrastas, winsch mani fahhra aij rokas un eeweda istabà. Uiskurinajis zigaru, winsch panehma wahzu walodas bibeli, usschkristija tanì kahdu weetu un lifa man to tulltot latweefchu walodà, man pehz saweem usskateem scho to passkaidrodams tekstà. Tas gahja; bet kad tee paschi teizeeni tuhlt us weetas bij jatullo greekisti un latiniski, tad padariju Jurim besgaligas raises. Wisuwairaf winsch prata mani sodit ar saweem — smaideem. Jura smaidos atradàs it kas fewischks, tee bij tahdi sawadi smaidi, pilni ironijas un satiras. Schinis smaidos bij lasama gan lepna paschapsina, gan glupibas neewaschana un peesoboschana un kad Allunans tà pawisam sawadi smihneja, tad wina fisiognomijai peemita kahda nesinama un nepasskaidrojama wara. Tà es, mehl behrns buhdams, katra reisi dsili nofaumejos, lihds Juris manu wahredu jeb darbu dehl passmehjàs . . .

Wispahz nemot nelaitis dsjneeks bij deesgan leels sawadneeks. Tà peemehram winsch eenihda plaschas saweefibas un no tam behgtin behga, jusdamees omuligs un laimigs tikai mas isredseto draugu starpà. Muhsu fadsihwè pastahwoschàs etiketes formas un wisadas newajadsigas zereemonijas tas gluschì dibinati eestatiija par gekibam, kuwas jau nobsihwojuschas sawa muhscha leelako datu. Sainneekoschana Juris allasch israhbijàs kà deesgan neweiklis un Leel-Sefawas nelaitis mahzitajs K. Krügera tehws, kas kopà ar Juri bij studejis un schad un tad peedalijees pee tureenes latweefchu studentu „wafareem“, stahstija scho rindinu rakstutajam par

fahdu jautras dabas notikumumu Tehrbatā, kas Zuri jo brangi raksturo tā „mahjas tehvu“ universitātes pilšehtā.

Kā sinams, tad Tehrbatas latveeschu studentu starpā tifa notureti tā dehmetee „wakari“. Tas students, pee kura sinamā wakarā šapulzešanās notifa, bij katrreij peespeests, šawus weefus ušneemt ar tehju.

Tā ari Jurim Allunanam peenahza šawa veisa un wihs šahla rihkotees ar wārenu šamowaru, to wiņsch pildija oglem un tad nolika šawu weefu preekščā uš galda. Bet ogles tā negribeja, tā negribeja kwehlot un tad plehšču nebij, to ušpuhsti truhlstoščā wehja, tad Juris išdarija šcho prozeduru ar šahbatu leelu, to turot wihs šamowara truhbas un pehdeja nemitofchi guisu pumpejot. Tas lihdsēja un ahtri ween silās ugunis šprehgaja iš pašchwahra škurstena. Nu ari Juris nofehds šawu weefu starpā un drihši walodas štrauji pluhda. Bet jau pehz ihsa laika radās it šawada šmaršča ištābā: tee bij twaiki, šahdus mehds šaost šmehdēs, — likās, ka šche eeelsoja gaisu, kas zehlees no šaklani nodedšinātām dšefsim. Šahlumā domaja, ka twana nahl no kaimiņu dšihwolka, bet drihši ween kuhpoščās telpas peerahdija, ka duhmu un twanas zehlons mellejams pašču korteli. Šahla kuhkotees krahšni, šahla meklet pagultē, šahla iščamdit drehbes un wandit gultu, — bet wihs wolti. Te peepeschi norihbeja šamowarā šawads trofniš, škurstens eegahšās tani un zaur apakšču išbira uš galda iščupa kwehlošču ogļu. Kas tad nu bij notizis? Gan Juris bij šawu šamowaru til tahl pilnigi šalahrtojis, ka wiņsch truhbu bij pildijis oglem, bet to wišu šwariško, proteet uhdens eeelješchanu katlā, to tas, sinams, bij pilnigi peemiršis, jo til tahl nešneedsās wina dahwanās preekšč rihloščanās pa lehki. Un tā tad šamowars šagahšās un weest pahrgahja mahjās, dabujufchi it šawadu eespaidu no Zura Allunana „tehjas wakara“.

Bet nu peegreesišimees atkal nelaika dšejneeka dšihwei Peterburgā.

Peemellē wiņu šahpigs liktena šprehrens un notikums wehl pee tam tahds, ka wajadsetu domat: ir gadijumu pašaulē, kuras zilweks allasch jau eepreekšč špehj paregot. Wehl 27. septembri Juris rakšta šawam brahlim Indrikim: „Nešaprotu, kā tas nahlas, ka man ikreis, titlihds ilgaku laiku neefnu šanehmis no mahjam nelahdas sinas, man tā, it kā pee šums buhtu notikufe šahda nelaimē. Un ištī tagad man ušnahl taišni tahdas — zerešim mulkigas — domas, ka šahds

no muhfu widus buhtu ſchihrees no ſchis paſaules. Bet ſamdehl padotees ſchahdeem uſtrauzoſcheem prahtojumeem! Sauns mehds muhs peemeklet pats no ſewis, — nemaſ naw wajadſigs, uſ wihu dauds domat. Tomehr naw teizami, ka Juhs man nemaſ neraſtat.“

Bet it kà kad gribetu apmeerinat pats ſewi un atraſt eemeſlu wehſtuku neeraſchanai no dſimtenes, Juris tuhliſ turpina: „Zr jau taiſniba, uſ Peterburgas paſti tagad maſ ſo war palaiſtees, — walda tur leelu leelàs nefahrtibas. Nedrihſtam peemirſt, ka pee mums tagad ploſas ſtudentu ne-meeri un latru deenu atgadas jauni tratiſchi. Tà tad nu jau daſcha laba ſtudentam adreſetà wehſtule aiſeet ſinamo zelu. Uzmirkli palizis klufaſ: apzeetinati Peterburgà 170 ſtudenti un Maſkawà ap 200 jauneku . . .“

Tomehr, — ſchahda Jura paſchampeerinaſchanàs lihdi-najàs ſchoreiſ tilai paſchamahnifchanai: nelaimes gadijumu mahjās, Kurſemē, wiſch bij it pareiſi paregojis, jo jau diwas deenas wehſlā peenahl ſtumju wehſts par Jura til karſti mihtotà tehwa nahwi. Un paſchulaif ari Juris ſlimo, ſlimo atkal til nopeetni, ka taſ neſpehji dotees uſ dſimteni tehwa behrēs. Bet wiſch luhds brahli Juliju, winam peefuhtit ſihku jo ſihku apraſtu par tehwa pehdejām ſtundam un wina behrem. Un peenahl winam ari plaſchs jo plaſchs ſinojums par tehwa apbehdifchanu, furà laudis bij eeraduſchees nepeeredſetà daudſunā un firmais Leel-Wirzawas mahzitajs Bahders bij kapa runā zildinajis nelaiſi Andreewu Allunanu*) kà weenu no pirmeem latweeſcheem wiſā plaſchā Latwijā, kaſ neapnizis puhlejees, peepalihdsot wiſeem ſaweem behrneem tiſt pee augſtaſas iſglihtibas, it ſewiſchki wehl peeminedams Juri un ta rakſtneezifloſ darbus. Behz beigtas behru zeremonijas wiſi behreneeki, ar Bahdera tehwu preeſchgalā, eegabhjuſchi Wirzawas baſnijā, nollauſitees Alberta Berndta — (wiſch wehſlā ilguſ gaduſ bij par ehrgelneeku Rigas Petera baſnijā) — mahſfli-geem, ſehru brihdim peemehroteem preeſchnefumeem uſ ehrgelēm.

Schis Julija apbedinaſchanas apraſtis atraſtis Jura atſtahtos papiroſ un war redſet, ka taſ aſaram ſlazinats, — laiſkam tatiſchu noſtumufchā dehla Jura aſaram.

*) Andreewſ Allunans guldinats tai paſchā lapu lopinā pee Wirzawas baſnijas, furà duſſ ari Juris, wina mahte, mahſa Julija un brahli Julijſ un Edwards.

Drihji pehz tehwa behrem Jndrikis, kas pa to laiku wehl ftudeja Tehrbatâ, greeſchas pee Jura pehz padoma, waj winam, Jndrikim, neberetu ſtudijas Tehrbatâ meſt pee malas un pahre- eet Meſcha ſinibu akademiĵâ. No Jura atbildes, kâ ari no wina tahtatâm wehſtulem war manit, ka tam daudj kas Meſcha korpuſâ nepatizis un ka wiſch daſchâ ſinâ ſawâs zeribâs wihlees, jo tas rauga Jndriki peerumat, nederigos no- domus atmeſt.

„Daudj labal buhtu,“ Juris ſtarp zitu rakſta brahlim, „ka Tu Tehrbatâ waj ari wehlaſ Gorkos nobeigtu kurſu un nowehletu Meſchu akademiĵai joprojam buht Meſchu akademi- ĵai ari bej Lewis. Jo ja Tu peemehram Gorkos ſtudetu ſem- lopibu, kâ Tu to ſenaſ wehlejees, tad ſchinis laiſos kâ agro- noms wari tiſt pee wiſai labas un eenefigas weetas, peem. kâ illuſtrators, kam nahlas krona ſemi taſſet, noluhkâ, noteiſt winaſ eenefibu. Echahds eerehdnis fanem no krona pa wa- ſaras laiku 1200 rubluſ algas un wina palihgs 800 rubluſ un pee tam ſchee lungi no 23. oktobra lihđj 23. aprilim ir pilnigi ſwabadi. Sinams, Dew wajadjes labi praſt kreemu walodu, lai buhtu ſpehjijs eefuhtit palatai kreewiſku ſaraſtſus par ſaweem taſſaĵijas darbeem. Bet ja Tu nu paleezi 4—6 gadus ſchahdâ amatâ, tad wareſi atliſt pee malas ſawu rubli un ar laiku tiſt pats par ſawu lungu. Un kas tur nu labs iſnahſ Meſchu akademiĵâ? Peenemiſim, Tu paleez par meſchu taſſatoru! Waj nu tas naw reebigi, ka Dewi ſahl iſ- leetot kâ maſchinu un pehz tomehr newari buht droſchs, ka Dewi kahds nelabwehligs preekſchneeks reiſ neaprij kâ patih- kamu kumofu. Tahdâ gadijumâ zilwekſ ſaudê ſawu weetu, ſawus eenahkumus un — wiſmaj leelâ puhla azis — ari ſawu godu un paleel uſ wiſu muhſchu iſpoſtiſ wihrs. Wiſ ſchahda eemeſla laiſam ari Kemekis iſſtahjâs no Meſchu korpuſa, pehz tam, kad tani bij jau ſabijis weſelu gadu un iſchetrus mehneſchus . . .“

Seko Jura Allunana wehſtulê peemehri, peedſihwojumi, kâ meſchungeem, kas zeenijufchi taiſnibu un atklahjuſchi uſ debefim kleeđſoſchas nelahrtibas, klahjees Kreewiĵâ un pee lahđas algas, pateizotees meleem, intrigam un pat- waribam, tiſufchi. Teek peeſauktas pee wahrda perſonas un gubernas, kur ſchahđas aplamibas notifuſchas un wiſu to laſot taiſni mati ſazelas ſtahwus. Protams, ka ſchis weetas Jura wehſtulê nenoder atklahťibai, bet rakſturigas winaſ tai ſinâ, ka Juris wiſus ſchahđus notikumus azim

redšot minejis noluhkā, brahli atbaidit no nodomato šoku spērschanas. Bet war ari gaischi redšet, ka Juris pats šahļ baidotees šawas nahšamibas dehl, kahda ta winam waretu parahditees pehz akademijas nobeigschanas. Winsch laiskam bij nahzis pee pahrlēezinaschanas, ka wišs naw selts, kas špihd.

Labi šinadams, zil tas wišs tehwižā interesēs, Juris ari allasch pašino šawejeem par jaunakeem notikumeem un nolehnumeem waldibas aprindās, tos tuwal pašlaidrodams šawās peesihmēs. Tā winsch rakšta:

"Sumorows — Žuhšu wahzeescheem par jo leelām škumjam — eezelts par Peterburgas generalgubernatoru un wina weetā nahššot par generalgubernatoru uš Baltiju barons Piewens. Tautas apgaismoschanas ministera Putjatina deenas ari jau esot škaititas. Ta pehznahzeis amatā buhššot — Kurfemes muiššneeks Korffs. Bet wairal zerbās esot kreewam Titowam, kas baudijis wišpūšgu, pamatigu isglihtibu un walstij štrahdatu par šwehtibu. Runā ari, ka preešch Widšemes šagaidami jauni šemneeku šikumi, kuras mahžitajs Döbners jau tulkojis latwiški. Nu til nelaine esot ta, ka tulkojums isdewees pahral škudains un wahjššs, aš kura eemesla jauno šikumu islaischana un špehlā nahššhana neesot šchimbriššam wehl nepawišam šagaidama. — Žgaunijā šarastita un Wahzijā drukata un patlaban isnahšuse jauna, loti interesanta broššura "Der Erste und sein Herr" („Žgaunis un wina kungs"), kurā patlaban 60 ekšemplaros eesuhštita Peterburgas žensurā. Tiklihdž kā wina no pehdejās buhs šwabada, Žuhs no manis šanemšēet weenu ekšemplaru . . ."

Šawās turpmākās wehštulēs Juris atkal šchellojas par leelām nepatīššchanam, kahdas tam wehl arweenu ar Lafmana drukatawu "Šehtas, dabas un pašaulēs" dehl. Patlaban winsch esot nomakšajis no wežā parada 40 rubluš, bet te jau atkal jauns pahršteigums klah. Kahds Š. winam pahšmetis, ka Lafmanis wiku, min. Š., kā galweneeku par parahdu, kas eetaiššts "Šehtu, dabu un pašauli" eespeeschot rakštos, pee šindikata isšuhdšejis un winam, Š'am, peespreests šanakšat lihdž 1. janwarim (Žura Allumana paštrihpojums) 75 rubli kā wina parada dala. "Bet nu Tew jāsina," Juris rakšta, "ka šindikats no 20. dezembra lihdž 13. janwarim šlehgtš! Melo nu tawu melošchanu! Šs nu šinams Š'am rakštiju, ka es šchai leetā nesperšchu nelahduš šokuš, eekam winsch man nebuhš peesuhštijis kopijas, tikpat no

Latmana eesuhdības raksta, kā arī no sindikāta sprieduma. Tik gudrs G. nu gan bijis, ka viņš uš sčho manu peeprastjumu lihds sčhim klusu zeetis. Bij laikam drošči zerejis, ka es viņam tos 75 rubļus steigščus peefuhstičhu, nemas nesinadans, ka Latmanis jau patlaban 40 rubļus no manis bij saņehmis! Vuhl, kas sčhis G. par viņru! . . .”

Veela kulturwehsturiska nošihme seļoščam, ij nelaiķa wehstulem smeltām sinam par garigo dšihvi un kustibu latweeščhu starpā 50 gadus atpakaļ, kā pa daļai arī par honoreareem, kuras grahmatu apgāhdataji toreis maksajušči saweem rakstneekem un kas nemas daudz neatščlihrās no tagad parasteem, wehl deesgan semeem rakstneeku atalgojumeem. Tā Juris šino brahlim Peterim:

„Friedmanis parastijis pa wafaras brihwdeenam trihs latwišķus manuskriptus, kuros usejam sčahdus rakstus:

I. Žuhra un viņas nošihme kulturās wehsture. (Apmehram trihs drukās lošķnes):

II. Plaščha Eģiptes wehsture (apm. tšhetras drukās lošķnes) un

III. Kostaħsti (apm. weena drukās lošķne).

Par pirmo burtnizu viņš teizas no Steffenhagena saņehnis 50 rubļus honorara, otru tas grib pahrdot Keiheram (wehļak Jr. Beštorna grahm. pahrdotawa Jelgawā) un zer par to saņemt 80 rubļus. Tresčā nonahķs zaur Leitana widutajibu žil paredsams Plates'a apgāhdibā.

Tu jau laikam buhši dabujis dširdet, ka Rīgā patlaban dibina jaunu latwišķu literarišķu beedribu un ka jaunās saweenības statuti jau eesneegti generalgubernatoram dehl apstiprinaščanas. Generalgubernators šimpatisejot ar jauno pasāķumu un sčawu atķauju neleedšis, bet galigs apstiprinajums un tik wehl atķarajas no tam, kā zensovi, polizija un sčandarmeriķa spreedis par tām personam, kuras statutos kā dibinataji parastijusčās. Teek mineti kā jaunās beedribas preeščneeks galma padomneeks Bejsbahrdis, kā rakstweidis Widsemes kameralwaldes eerehdnis, titularpadomneeks Dihriķis, kamehr kā dibinataji lihdsparastijusčees beļ Waldemara, Lepewitščha, Žauniščha un Leitana arī wehl diwi wiķai eewehrojami kreewu tautības leeltirgotaji. Tapat esmu par to paruhpejees, ka jauno beedru starpā netrūhtu Indriķa Allunana, Edwarda Allunana un Žura Allunana. Leitanam, nabagam,

isgahjis plahni: Jelgavā gandrīš weenigi no mahzitajeem fastahwoščā latwišķā literarišķā jeb „Draugu beedriba“ wīnu, Leitānu, iđsinuše laukā aiš ta eemešļa, ka tās peegreefees jaundibinajamai latwišķai literarišķai beedribai!!! (Jura Allunana paštrihpojums un ištawtšānās sīhmes). Jauna latwišķa laikrašļa iđdoščāna buhs weens no jaunās beedribas galwenakeem ušderwumeem . . .”

Deemschehl Jura preeki par jaundibinajamo latwišķo literarišķo beedribu bij stipri pahragri un nelaika lolotās zeribas nepeepildijās. Ari zītā kaħdā weetā Juris šawās wehstulēs stipri šajuhšminats par jauno beedribu, wiņšch tai paredš špošču nahlotni un ir pilniģi pahleezinats, ka šchi jaunā beedriba modinās tautu uš jaunu, garigu dšihwi, un ka nu gruhti peemešleteem latweešcheem reiš aušis gaiščhaks rihts.

Bet kà jau teiktš: tam nebij tā buht. Ir deesgan peewilzīgās tās šinas, kuras A. Wandrewištšs pašneedš „Zuhrneekā“ šem wirsraštā „Notikumi Latweešču atmoščānās laikmetā“ un kuras atteežas pa daļai ari uš jau min. jaunās beedribas neapštīprināščānu. Tur lašam:

„Riģas latweešchi Bešbahrdiš, Kraukliš, Rehsche, Dihrikiš un ziti, šadušmojušchees par mahzitaju išturesčanos, nodomaja pašchi dibinat Riģā pašahwigu literarišķu beedribu. Šastahdija statutu projektu un 1860. gadā eesneedšja apštīprināščānai.

Knašs Soworowš — (toreišejs Baltiģas generalgubernators) — pilniģi peekrita latweešču literarišķās beedribas dibināščānai un apšolija paruhpetees par statutu projekta apštīprināščānu; bet tās nepaguwa ištildit šawu šolijumu, jo 1861. g. wīnu aišfauzā uš Peterburgu par Peterburgas generalgubeneratoru un wina weetā atnahģa generalš baronš W. K. Šiwens, šti zeenijams un labš zilwešš, bet beš zeeščas gribas. Nelaikiš žaur daudš lo atģahdinaja bijuščo Baltiģas generalgubeneratoru, baronu Matišu Paul. Pahlenu, kas bij teesčam labš un zeenijams zilwešš, bet wahģa rakštura un nekad newareģa atteiktšes no eesštateem, kaħdi ihpatneģi Baltiģas baronam, kuram aiš muguras wešela rinda preešchtetšču, radušči tiķai pawehlet.

Baronš Šiwens statutu projektu tomehr nošubtiģa uš Peterburgu un kaħdš no Riģas latweešcheem nobrauģa uš tureeni paruhpetees par šchi projekta lištēni. Wiņšch tur šatīķās ar Waldemaru un žiteem Peterburgas latweešcheem šopeģi

nospreeda: tahlat neruhpetees par literariiskās beedribas apstiprināšanai, tālab, ka pehdeja naw paredsama, bet atstāt statutu projektu gulam lanžlejā — (winšch wehl pat schodeen tur gul kaut tur sem salās fegas) — bet tani weeta paruhpetees par statutu projektā minetā jaunā latwiiskā laikraksta apstiprināšanai, laikraksta, par kuru weenā no statutu paragrafeem taihni bij fazits, ka beedriba isdos laikrakstu peh3 tahdas un tahdas programās.

Tas bija 1861. gadā. Nolehja, luhgt atļauju, isdot Peterburgā latweeschu laikrakstu sem Jura Allunana redakcijas. Awisi Rīgā isdot, neatrada par wišai derigu."

Peterburgā dsihwodamam, Jurim tomehr allasch usnahf raišes „Mahjas weesa“ deht, kura isdewejs maš pa masam fahf eemaišitees min. laikraksta redakcijas darischanās un tā dara uš pašchu laikrakstu newehlamu eespaidu.

„P. nopelnijis zaur papirnaudas druļaschanu*) Rīgas tirgotajeem wefelus astontuhstosch rublus un nu palizis breefmišs aristokrats“ — raksta Juris šawam brahlim Peterim, šihmejotees uš „Mahjas weesa“ isdeweju, nu kura tas baidas, ka awisi nowedis no ihstā zela. Ka nelaikis nebij wihlees šawos nowehrojumos, to peerahdija nahlamiba: „Mahjas weesis“ lehni bet drošchi šahla šlihdet lejā un til wehl gadus 40 wehlat, sem Dr. philos. P. Šališcha redakcijas, tas pazehlās atkal šawā pirmatnes šahwolli.

Kā jau wairaklahet redsejām, tad weena no Jura Allunana daikakām rakstura ihpašchibam bij ta, paruhpetees par jaunās paaudses paglihtoschanu un winas zeeschu faistischanu pee tautas. Allunanu zilts zehlušes no K a l f n a w a s A l l u n a n u m a h j a m, kuras wehl tagad atrodas turpat Uweelštes teifu bagatās upes kraftmalā. Allunanu gimenes wezafā linija bij aishgahjuse dsihwot uš Kursemi un wahrds Allunans bij Widsemē jau tuwu ismiršchanai, kad Kalfnawā, laikan ap 1850. gadu, peedšima Aleksanders Allunans. Šchi šina eelihgšmoja nelaiki Juri tā, ka winšch gadijumam šazereja preeku juhtu bagatu dsejoli, kuru tas atradis pat par zeenigu usnemšchanai šawās „Dseefminas“, til wareni wimu fajuhšminaja isredse un warbuhtiba, wehl peedšihwot šahdu

*) 1860. gadā Baltijā issuda wiša šihla nauda. Waldiba toreiš atlahwa tirgotajem, kad eemalsaja rentejā šinamu šalogu, druļat papirnaudu, kura nu leeliski šahla žirkuleet 50, 25, 20, 15, 10, 5, 3, 2 un pat 1 kapeikas wehrtibā.

Allunanu, kas seedotu spēkūs latvešņu tautas labā. To wīņu Juris jo gaišči iisazijis šawās „Dseefminās“, (Zelgawā, 1892. g., II. drukā, 89. lappuļē) Aleksandra Allunana pēdšimšānu apšweifdams:

Zil preeziga wehšs mums no Widsemes nabža,
Ar wahrdu to fazit mehs muhscham newaram,
Bet tomehr Zums mihleem jel šinamu daram,
Kas pildit mums širdis ar lihgfimibu šahža.

Jo teiz Aleksandru tur dšimufchu ešam,
Tif laipnu tā fauli, tif kofchu tā puki,
Šam aztinās jautri un wa' dšini šmuki,
Šam lihgfšānu šchahdu mehs šittenim nefam:

No debefim Deews lai ar mihligu prahtu
Zew' ušlhto, šargā un audšina gudru,
Pee meefam it šweifu, pee dwehfšes mudru
Un wefel' un špirgtu un šipru turklahtu*) u. t. j. pr.

Pats buhdams glušči nemuſikalifšs, tā ka wīnšch nešpehja padseedat neweenās notis, Juris Allunans tomehr bij warens draugs dšeedašchānai un ſewiſchki uš „lihgoſchānu“ Zahnu wataros wīnšch iſ gad' jau ilgi eepreefch preezajās tā behrns. Kad nu Juris bij zeeſchi pahrlēezinats, ka Widsemē daudš jaulaki lihgojot, nekā Kursemē, ſchi eelabroſchānās un laiſliba pehž „lihgo“ ſlanam ar laiķu bij palifufe tif wiliņoſcha, ka nelaitis lahdā wafarā k a h j a m aiſzetoja no Kursemes uš tahto Kaſnawas apgabalu Widsemē, lai tur Zahnu watarā ee- lihgfšmotos ar širdi zildinoſchām Lihgas dšeesmam. Pee ta gadijuma wīnšch nu ari eegreesās Allunanu mahšās un tur eepaſinās ar ſawu daudš jaunako brahlemu, „Dseefminās“ tif ſajuhsminati ſweizinato Aleksandru Allunanu. Pahrlēezinojees no brahlena bagatām gara dahwanam, Juris zeeſchi apnehmās, allafch paruhpetees par ſchi jaunekla pamatigaku iſglihtoſchānu. Tā wīnšch ari wehl wehlatos gados, atraſdamees jau Peterburgas Meſchu akademiajā, reiſ rakſta brahlim Indrikim ſtarp zitu: „Buhtu loti labi un ir ari wīſai wajadšigs, ka Tu no ſeemas ſwehtkeem lihdi Zahneem ſagatawo muhſu brahlemu Aleksandru tiſtahl, ka wīnšch Zelgawas gimnaſijā ſpehtu nolift ekſamenu uš kwartu. Ja tu wīnam tagad ſtundās nepa- ſneegtu, tad Aleksanders nekad pee ſtudeſchānās neſittu un

*) Šchis dšejolitis jau I. drukā no ſenſora weetweetam glušči fa- bojats, — tā Juris Allunans pats ſtabštijis. Šakroplotos pantus ſorekturā tad wehl „pahrlabojis“ lahdš zits.

man tad fchi apdahwinatà jaunekla buhtu muhscham fchehl.“*)

Schis majais gadijums raksturo Juri un wina kreetno firdi labak, nekà daschs labs garaks nostahsts par nelaiki.

Latweeschu studenteem, un lihds ar wineem protams ari Jurim, paleef dsihwe Meschu sinibu akademiã Peterburgã arweenu neomuligata. Pofu un kreewu tautibas studenti, usgunditi un rihditi no faweem wahzu beedreem, fahl isturetees wifai naidigi pret latweescheem, izelas kildas un nefatiziba un beidsot latweeschu neteel wairs pat pee sawam wehstulem. Bet atlausim Jurim pascham sinot par nefatizigo dsihwi korpufã, ziltahl ta sihmejas us studenteem. Nelaikis raksta 19. nowembri 1861. gadã sawam brahlin Edwardam:

„Tã kã Siwerfam un manim adrefetãs wehstules kreewu un pofu studenti korpufã nofer, nepeedodamã kahrtã atplehsch un patura pee fewis, par ko mums peerahdijumu netruhlft, tad dari man, luhdsu, sinamu, zil wehstules Zuchs no mahjam man fuhtijuschu. Gimu fanehmis augusta mehnesi weenu wehstuli no Jndrika, septembri tapat weenu no Jndrika, rakstite Walmeerã un tai paschã laikã ari weenu no Julija. Wehslaf Julijs man wehl rakstijis 2. nowembri. Zums tã sinodams, es Zuchs luhdsu, turpmakas wehstules manim adrefet: Ст.-Петербургъ, отдать въ домъ Воронина № 6, на Васильевскомъ островъ, 5. лин., кв. № 13, у господина **Вальдемара**, jeb tãs ari fuhtit rekomanetasã wã Лъсной институтъ. Zoprojam raksteet man, waj Zuchs fanehmãt manu Zums 8. nowembri fuhtite wehstuli un waj Waldemara petshaks (C. W.) us konwerta bij nefabojats jeb warbut islikãs tã, kã kad wehstule jaw buhtu isrewideta. Bet ja Zuchs man jaw buhtu atfuhtijuschu wairakas wehstules no mahjam, tad sinojeet, kad tãs nodewãt Zelgawas pasta kantori un kahds winãm bija faturs. Un weenu joku, mihlee brahli, isdareet gan! Lai peemehram Jndrikis man raksta un atfuhta neapdrofchinatu wehstuli, protams wahzu walodã, lai ofchnotaji weeglat un ahtral isspionetu wehstules faturu. Schai wehstulã sinameem „tabunschtschileem“ jafadod kreetni pipari, jarunã par infamiju, kahda ta, zitu wehstules jagt un beedreem pakaf spionet, jaatsauzas us wifãs walstis pastah-

*) Apstahkli gadijãs tahdi, ka Jura karstã wehleschanãs palifa neipildita un laut gan Aleksanders Allunans eechmã zeenita mihra jahwollti sawã apgabalã, — pee studeshanas winsch tomeht netika.

woscho likumu, peh3 kura wehstuku noslehpumi fwehti un ne-
 aiskarami u. t. j. pr., u. t. j. pr. Starp pošu un latweeschu
 studenteem pastahwoscham naidam daschadi eemešli. Kreewi
 un poli ir eskalteti konstituzionalisti, kurpretim meh3 latweeschi
 wineem pasfaidrojām, ka meh3 til wehl peh3 25 gadeem
 peekritisim, jo wiau idejas latrā sinā pahragras. Ari
 tas apstahllis, ka meh3 sawas pusdeenas un walarinas no-
 jurejām pee kroma galda, noweda pee jaunām saduršmem,
 to nu tee, kas tureja pašchi sawu pawahru, muhs nosauza
 par no waldbiās nopehrkameem fulaineem un wehrgeem.
 Sawstarpejā nesaprašchanās nebuhtu nelad peenehmuse til
 ašu weidu, ja til ween wahzeeschi sche nebuhtu eemaisijuschees
 lā usfuhditaji*). Schee nu bij eestahstijuschi kreeveem un
 poleem, ka wiša latweeschu tauta pastahwot tišai ij prašteem
 mušchikeem, ar kureem draudsetees nepeeklahtos neweenam la-
 bakam zilwekam. Sewišchi uš mani kreewi wišai launi.
 Wini lašijuschi manu „Baltijas mehneschrafstam“ („Baltische
 Monatschrift“) nodomato atbildi uš Braschas „Ein Wort über
 unser Volk in Kurland“ un nu kleeds, ka tā esot neaišbildi-
 najama un nepeedodama leeta, semneekem ušstahtees par aiš-
 stahwi. Luhl nu, zil scheem kungeem jehgas no konstituziona-
 listima! Stahdamees dezembra šakumā pee darba, no kura
 laika poli un kreewi Siwersu un mani pilnigi hoikotejuschi,
 zaur to man, lā nu weentulim un eenihdetam, atšifās wairaf
 walaš, esmu latwiški šarakstijis apmehram 4 drufas lošnes
 beesu grahamatinu**), kura, lā zeru, atnešis sawu daku
 labuma. Šmu tanī aprakstijis 24 tirdsneezibā wišu wairaf
 leetotus kulturstahdus, lā tee dehstijami, audsinami un no-
 kopjami un lā ar teem pahrdotawās un winus leetojot jaap-
 eetas. Grammatinā runa par tehju, kafeju, rihsu, tabaku,
 šinpem u. t. j. pr. No šchi raksta, tā zeru, warēs dauds ko
 mahžitees šihktirgotaji, krodšneeki, moderneeki, laufšaimneeki
 un ziti. Nodomaju manuskriptu pahrdot Reihheram (Zel-

*) Šeko Jura Allunana wehstulē gara rinda to wahzu tautibas
 studentu wahrdi, kureem wišch lā nesatizibas ihsteneem nodibinata-
 jeem peeschkir wišu leelato wainu. Ir wini beš isnehmuma Baltijas
 wahzeeschi

**) Grammatina isnahza drufā sem nosaukuma „Majais bod-
 neeks“ til wehl ilgi peh3 Jura Allunana nahwes, t. i. 1873. gadā.

gawā) par 10 rubleem drufas lofsnē un ar teešibu apgahda-
tajam, grahmatinu list drufat 2000 eksemplaros. Sarakstot
šcho „pamahžibu“, esmu latweešchu walodu atkal par
weenu galotni kuplinajis, leetodams wahzu „artig“, „fjormig“
weetā latwišflo „wišfigs“, par peem. strauchartig-kruhm-
wišfigs, walzenförmig-kuhlenwišfigs, herzförmig-firds-
wišfigs u. t. j. pr. Preekšč wahzu „Gewürz“ es leetoju
„peedars“ un preekšč „gewürzhaf“ = „peedarturig“.
Zeru, ka grahmatina drihšunā tiks drufata un tad wareseet
pašchi ar to tuwal eepašhteēs . . .“

Protams, ka sem tahdeem apštahkteem Jurim dšihwe aka-
demijā drihš palita glušchi nepanesama un pilns ihgnuma un
dušmu wišč rakšta brahleem:

„War gaditeēs, ka es jau pirmā janvari ištahjos no
torpuša, jo gadeem kopā dšihwot ar tahdeem funeem, tas par
daudš prašts. Friedemānis strahdā ušzihtigi kopā ar mani.
Wišč pahreleezinats, ka latweešchi nahlamibā buhs widutaji
starp Giropas tirdsneežibu ar Nsiju un šchahdu pašaktumu
wišč grib rakšineežiski weizinat. Winam, kā Jums jau fe-
nal rakšiju, šchai noluhlā labs krahjums rakstu nobeigts, kas
tiš wehl gaida uš druku. Katrā šinā Indrikis waj nu 10. jeb
11. nowembri man buhs suhtijis wehštuli, kurā wajaga buht
bijušchai runai par manu herbariju. Šcho wehštuli šaweeno-
tee wahzeēšchi un poti 15. nowembri israhwušchi postiljonam
un to konfizejušchi. Jo šchee zilweki, kā mani wehl peesobo-
dami, šarunajās šawā šarpā par to, ka es gribot peesuhit
brahlim šawu herbariju, kaut gan es ar neweenu zilweku par
šcho leetu netiku runajis, isnemot šinojumu manā pehdejā
wehštulē, kurā Indrikim apšoliju herbariju. Luhl nu, kas par
kreaturam!“

Bet ušbudinats, kahds Juris, augšchējās rindinas rakstot,
azim redsot bijis, atzeredameēs nekreetnās wehštulu šahdšibas,
wišč tomehr nepeemiršt, brahleem pašnot ari šo eepreežina-
jošchu.

„Sineet,“ wišč rakšta, „brangā, šen jau gaiditā bro-
šchura „Der Erste und sein Herr“ („Igaunis un wina lungs“) patlaban no zensjuras atkauta un tagad katrā grahmatu pah-
dotawā par 1 rubli un 10 šap. dabonama. Nu tiš muišchnee-
žiba šplaus ugunis un leefmas!“

Nahl tad eewehrojumakais laikmets Jura Allumana
dšihwē: Peterburgas latweešchi šahk naiigi riškoteēs uš jaunā

latwišķā laikraksta izdošanai un 30. maijā 1862. gadā Juris preeku pilns raksta favejeem:

„Mani miļtee! Preeks leels! Konzeģiju „Peterburgas Awišču“ izdošanai favehmu 26. maijā zaur Wirsprefes komiteju*). Nodomajam islaist parauga numuru jau 3. jūnijā. Waldemars eezelts par zensoru wišeem Peterburgā zensējameem latwišķeem raksteem, tā tad — ja wajadsēs — ari „Peterburgas Awisem“. Ari Barons jau 25. maijā eeradees Peterburgā un došees — lopā ar 3. ģimeni — uš Līfinu pee Peterburgas šalumos. Jurjans un Žirgenfons aisbraukuschi uš Ufu, Behrsinšč gut kliniķā šlims un buhs — nabags — laiskam jau eebrauzis debefu walstibā... Akademikis Kuninšč pahrspreedis „St. Petersburger Zeitung“ā isnahkuschās trihs jaunatās broščuras, kurās pahrunatās Baltijas apstahlī. Sawā kritiķā Kuninšč ilgaki patamejees pee Dundagas lihbeescheem, par kureem wiinšč faka, ka šcho ismirstoscho inteligento tautu faudsejot masal, ne lā wehrščus Bjelowas meščos. Pateizotees norahdijumam, „Petersburger Zeitung“ šakuse naudu laist lihbeescheem par labu un ar šawām artawam peedalijuschees neween dašči ministerei, bet ari zitas, augstas weetas eememosčas personas. Tas nu gan, kas šin, waj buhs patihkami Dundagas Salenam un wispah muišchneežibai, kura israhdijusēs par wišai wahju gahdneezi faveem laudim. Mans palihģs pee „Peterburgas Awisem“, kas tomehr wairal pa ekspediziju nodarbošees, buhs Strombergs. Sagaidu wiinu atbrauzam Peterburgā tuhlit peħ Žauneem Jahneem. Sahlot no augusta mehnescha dšihwošim Barons, Strombergs un es lopā weena korteli. Pašču redakziju eerihkosim laiskam Waldemara dšihwoķli, kura adreģi Žums jaw reiši šinamu dariju.“

Bet leeleem preekeem felo allasch šlumjas. To ari Jurim wajadsēja peedšihwot. Ustraufums, bes laħda preekschdarbi jaunajam laikrakstam nemas nebij domajami, Juri nogahsa šlimneeku gultā, ahrsti pahrleezinajās, ka pazienta nerwi bihštami šatrizinati un tā tad nelaiķi nosuhtija uš Nowo Līfinu, laħdu apm. 50 werstis no Peterburgā atrodoschos muišču, kurā tas atrada, meščha widū un turu prahwam ešeram, klusu ahrsteschanas weetinu. Jura mahjas tehws, laħds

*) Atkauju, isdot „Peterburgas Awises“, bij dewis tautas apgaismošanas ministērs Solowins.

Kurfemes latweetis, wahrda Olmans, fawu flimneeku ruh-pigi kopa; tomehr Jura stahwoellis sahka nemt stipri launu wirseenu, bet pehz laimigas iswefelofchanas nelaitis raksta brahleem:

„Ta bij gruhta flimiba, kuru nupat la pahrzeetu. Biju palizis til nerwojs, ka sahkuschi jau baitotees, waj es til ween nesaudeschot prahtu. Wisä nelaimë laime wehl bij ta, ka flimoju paschä seedona laifa, kur pate daba nehma dsihwu dalibu pee manas galigas isahrstefchanas. Pastaigaschanas meschä, masgaschanas eserä, kura uhdenim peemita daudf dselssfastahwa, — wis tas mani spirdsinat spirdsinaja. Nu til wehl kahds gadijums mani loti skundina un es bihstos, ka tam til wehl negadas kahdas launas felas. Karsoni reis biju eedomajees, buht laut kas fewischks, buht radijums ar ahrfahrteju misiju. No schahdas idejas nespehju atswabinatees pa wisu fawu flimofchanas laifu, netifu no winas watä nedf deenä, nedf nakti un wina atstahja uf mani pilnigi nomozofchu eespaidu. Weidsot man eeschahwäs prahtä, ustizet papi-ram schis karsoni, gluschi newesela stahwoelli radoschäs idejas. Un nu domajatees: schis nejehdfigais dokumentis noklumis tagad nepareisäs rokäs un man nu wairs naw nefas labs sagaidams. Esnu isblamejis neween pats fewi, bet ari wisus Juhs*) . . .

War domatees, ar kahdam juhtam Baltijas wahzeefchi apfweiza jaunishkluschäs „Peterburgas Awises“, no kuräm wini it labi sinaja, ka täs neteel wis rakstittas galwas pilsehtä mihtofcheem latweefcheem, toreif til kahdai faujinai, bet ka winas nodomatas dsilu wagu willschanaï latweefchu tautas fadsihwë. Baltijas wahzeefchi bij it pareifi isofchnajufchi, ka Allunans, Barons un Woldemars ir wihri, kuri nedf pehtami, nedf no wineem gaidams, ka tee waretu grosit fawus usskatus pehz wehja. Jau „Peterburgas Awischi“ pirmee numuri dewa skaidru leezibu par to, kas tumfoneem un mezo laifu konserwetajeem bij sagaidams no schi laikraksta. Sahka tad nu ari tuhliit kustetees wisa pasihstama Balteefchu maschine-rija**): speegofchana, schehlofchanas, apmelofchanas un la wisus schos daitos lihdselkus fauz, ar kureem finamee lungi

*) Naw nefad finams tijis, uf kahdu karsoni farakstittu dokumentu Juris te sihmejees.

**) St. A. Wandrewitscha „Notikumi Latweefchu atmo-
fchanas laimetä“.

prot weikli nobihdit pee malas pateejibu, gaisnu un patru brihwaku wahrdu. Jaunajam laikrastam negahjās wis no weenas puses ween wirsū, bet wimu taisni aplenza un tad sturmeja no wisām malam. No Jura Allunana wehstulem, kuras rakstītas tais laikos, kad zihna pret „Pet. Aw.“ palika wisai karsta, redsams, zil loti schahdas wajaschanas usbudinajuschas jau tā kā tā stipri nerwojo dsejneeku.

Sewischki dšihwa agitazija pret „Peterburgs Awisem“ igahja no Jelgawas, kas isskaidrojams zaur apstahlki, ka laikraksta galwenakee waditaji bija pa leelakai dakas waj nu dšimuschki kursēmneeki, jeb wismas kursēmē dšihwoja, ka peem. Juris Allunans. Us teem bes miteschanas bij usmanigas daromas kursēmēs waldibas eestahdes, pret wineem kraha materialu denunfacijam, lai galu galā buhtu eespehjams, zaur kursēmēs waldibas eestahdem schelotees pee Baltijas generalgubentora par „Peterburgas Awisem“ un — ja buhtu panahstams — winām padarit galu. Jura Allunana brihwo dšihwes usflatu dehl kursēmēs mahzitaji tureja launu prahtu sewischki us nelaiki dsejneeku, kas jau ari zaur saweem raksteem bij peeteekofchi peerahdijis, ar lahdām azim winsch luhkojas us zeenigtehweem un to darbeem. Tā tad ari galwenalais kara gahjeens pret „Peterburgas Awisem“ tika kursēmē sarihlots taisni no garidsneeku puses, kuri slehpās aif „Jelgawas Latweeschu literariskas (draugu) beedribas“ wahrda. Schai apweenibai bij par preekschneeku wihrs gluschki antidiluwianiskeem dšihwes usflateem, Jelgawas Latw. draudjes mahzitajs R. Schulz, kas min. beedribai kalpoja ari kā „Latweeschu Awischu“ redaktors un tā us diwām pusēm spehju west karu pret „peterburdsneekem“, gan „Latw. Awisēs“, gan „draugu beedribā“. Mahzitajs R. Schulz bij taisni weens no Jura Allunana wisniknakeem aplarotajeem, winsch bij zilwets, kas eestatija wisus lihdselkus par atlauteem, ja ween bij zeribas, nomahst lahdu pretineeku. Kahda gara behrns schis Schulz bij, to wislabal apleezinās felofchs gadijums.

Ap 1863. gada saktuma nehmas wisu niiknaki zihnitees pret „Peterburgas Awisem“. Protams, ka Jelgawas „Draugu beedribā“ eerihkoja galweno shtabu kara gahjeena plāna sastahdijchanai. Kad nu ta pascha gada 17. septembri „Draugu beedribā“ notureja sapulzi, kurā swineja tahdu kā uswaru par Peterburgas eenaidneezi, tad mahzitajs R. Schulz sazija starp zitu*):

*) St. „Magazin der lett. lit. Gesellschaft“, XV. Bd. I. Stüd. 21. lappuse.

„Da flog die Petersburger Feuerkugel mit Geprassel auf, allarmierte Hohe und Niedere zum Parteikampf, dessen Sitze sich erst legte, als dieses Meteor platzte. Der niederfallende Stein schlug tief ein im Lettenlande und liegt noch schwer auf demselben. Er ist noch zu heiß, um ihn fortwälzen zu können.“

Latwiski ſchi gudriba ſfanetu apmehram:

„Tad ar trofni iszehlās gaisā Peterburgas ugunsbumba, aizinādama augstus un ſemus partijas zihnā, kura karstums til wehl tad rima, kad ſchis meteors sprahga. Semē krihtofchais almens eestās dšili Latwijā un uswehrees tai ſmagi. Winsch (almens) wehl par karstu, lai to waretu prom aishwelt.“

Tā, luhl, ſwineja gaismas behrna behres.

Wehl otrs lahds gadijums, ar kahdu nepeeluhdsamibu un ſpihtibu wahzeefchi uſſtahjās pret latru un wiſeem, kaſ ſtahweja kahdā ſakarā ar eenihstām „Peterburgas Awisem“.

Juris Allunans bij uſaizinajis ſawu wezako brahli Peteri, ſchad tad ko nebuht derigu ſaraktit un noſubtit jaunām awisem. To, protams, Peteris ari darija. Starp ziteem winsch reis eewetoja „Peterburgas Awisēs“ apmehram — zit wehl atzeros — ſefofchu dialogu:

A.: Kaſ jums tagad par (pagasta) ſkrihweri?

B.: Kunga kutscheeris!

A. Kā, kunga kutscheeris?

B.: Ja, — kungs kutscheeram peelifa pee algas pahris ſahbatu un kutscheeris peenehna ari ſkrihwera amatu.

Œhim dialogam bij winos laikos deefgan leela noſihme. Ta bij parasta leeta, ka privatmuischu ihpaſchneeki bij allasch pagastteefu ſkrihweru ſaktiflee eezehleji un tā beefchi atgadijās, ka ſchinis amatos eetika wiſadi ſubjekti, kuri ſpreeda un rihkojās pilnigi ſawu kungu intereſē. Nedriktām peemirſt, kahdu lomu wehl 40—50 gadus atpakał ſkrihweri ſpehleja wiſos pagasta nolehnumos; wini bij latrā gadijumā wiſu galigi nozeizeji un weenigee ſpreedeje. Wif ſchahda eemesla Petera Allunana joks bij trahpijis wiſai wahrigu weetu, maſ wahrdoſ winsch bij norahdijis uſ nebuſchamu, kaſ kā puhſtoſchs augons bij eehdees tautas meefās.

Til ko minetais gabalinſch bij nodrukats „Pet. Awisēs“, te jau ari „Rigaſche Zeitung“a un beedrenēs, kā ari „Latw. Awisēs“ iszehlās auka, kahdu wehl bahrgaku gruhiti eedomatees. Juris rakſtija ſteigſchus no Peterburgas un brihdinaja Peteri, tam peefodinadams, lai tilai neweenam zilwelam neſtahſtot, ka joks nahzis no wina, Petera, puſes. Wet wiſi labee pa-

domi nahza par wehlu: ismanigeem speegeem jau bij ideweēs ussimeet wainigo; sahlot no tās deenas lihds wina muhscha beigam wahzeeschi bij eeschkirojuschy Peteri Allumanu pee „schaubigeem“ un tam nu wisur, fur ween wahzeescheem bij wahrds, durwis aisslehdja. Beeschi atgadijās, ka weens, otrs pagasts eezehla Peteri Allumanu par jawu rakstwedi, — no wahzeescheem pahrwalditās eestahdes tomehr noleedsa katreif un konjektenti leelā grehzineeka apstiprināschanu amatā, lai gan pehdejais buhtu bijis laikam wifā Kursemē tas weeni-gais pagasta rakstwedis ar gimnastijas isglichtibu, nemas wehl neewehrojot faktu, ka Peteris jau agrakos gados kalpojis kā eerehdnis daschās augstakās krons eestahdēs.

Schis sikhais, neezigais notifikums mums sche aif ta eemesla jaatgahdina, lai redsetum, zil bihstami tas bij, kal-pot „Peterburgas Awisem“ un kahdos muhschigos usbudinaju-mos bij jadsihwo jau no paschas agrakās jaunibas slimajam Jurim Allumanam. Us ilgaku laiku tas winam wairs nebij eespehjamš, Jura weselibas stahwollis nihla un nihla un nelaiķis sahla ilgotees pehz klusajām Kaulu mahjam Kursemē, fur tas zereja atschirgt un tift pee jauneem spehkeem, us-manigi koptam no mahtes, brahla un mahfas. Un tā tad Juris istahjās — kā winsch zereja — tika us kahdu laizinu no „Peterburgas Awischu“ redakcijas un dewās prom no galwas pilsehtas us Kursemi pee sawejeem.

Kas domatu, ka Jura pretineeki tagad buhtu dewuschy meeru wajatam dsejneekam, tas stipri malditos. Zil leelā mehrā arweenu wehl turpinaja pehdu dsihschanu eenihstajam, tas starp zitu redsams ari no tragi-komiskā gadijuma, ka Jurim sahlot pehtit palat ari wehl taisni pehz w i n a n a h w e s.

Leeta luhl, bij schahda:*)

Gahjeens pret „Peterburgas Awisem“ jau bij til tahl wirts-jees us preekschu, ka jaunā laikraksta rehjejeem bij ideweēs Kursemes gubernatoru Brewernu 1864. gada feb-ruara sahsumā luhgt, sinot generalgubernatoram ba-ronam Liewenam, ka pee „Peterburgas Awisem“ no-dibinajufēs sabeedriba, kura saužas „Jaunlatweeschy“. Schi apweeniba zenshotees isplatit nepareisus usskatus par muischneeku stahwollu, par semes ihpaschumu u. t. j. pr. un usmufinajot semneekus us dumpi.

*) St. A. Wandrewitscha: „Notikumi Latweeschu atmosfē-nas laikmetā“, 37. lappuse.

Barons Pjovens peefrita Kurfemes gubernatora fimoju-
mam par bailigām parahdibam latweefchu wadomu un paščas
tautas starpā un par wifu raporteja 9. februari 1864. gadā
sem Nr. 489 toreifejam eefſchleetu ministrim, B. A. Wokujewam.

Pawehlē, kurā Peterburgas eewehrojamafee latweefchi
tika likti sem polizijas ufraudsības, Juris Allunans bij ſeko-
joſchi rakſturots:

„Maſā Seſawā*), Jelgawas tuwumā, dſihwo Juris
Allunans. Tas ir ſirdiģs latweetibas peefritejs, kurſch iſplata
dihwainu mahzibu par to, kā jaapeetas ar kreemu zenſuru,
lai ar to tiktū galā. Raħdā drukai nodomatai wehſturiskā
apzerejumā tas ne beſ aprahtibas ſalihdſina kreemu ſemes
likumus ar komuniſtu, demokratu un Gratſchu mahzibam“ ...

Kad ſchis papirs peenahza Kurfemē iſpildiſchanaſ deht,
taħ, kā jaw mineju, Jura Allunana wairſ nebij
ſchā i paſaulē.

Pahrbrauzot no Peterburgas Kurfemē, Juris eeradās
Kautos pilnigi ſabojatu weſelibu. Wiſch bij kluwis tiſ ner-
woſs, ka maſakais trokſnitis, waj pat durwoju atwehſchana
wiku ſpehja uſbudinat lihds pehdigam. Beſgaliga nerwoſitate
parahdijās pa datai ari wina paſaħkumos, bet wehl jo wairaf
ta wehſtuleſ. Sihmedamees uſ Jura ſabojato weſelibu,
Jndrikis Allunans rakſta no ſekaterinas gubernas,
kur tas kaħdā muiſchā bij par pahrwaldneeka palihgu:

„Behdeja wehſtule, kuru ſanehmu no Jura, bij pa puſei
latweefchu, pa puſei latinu walodā rakſtita. Juris naw aiſ-
mirſis latiniski rakſtit**), un eſ wehl mahku latiniski ſapraſt.
Noſchehlojamais Juri, ziſ Tu ſlims, ziſ Tu ſlims! Wiſas
Tawas wehſtules tiſ ſehru pilnas, — ziſ Tu manim ſchehl!
Nabaga Jurit, — Tu noluhſtojees wiſā pahrat tumſchām
azim, wiſs, pat neezigakais gadijums, Tew ſaſchnaudſ ſirdi.
Ja, Tu ſlimo ar ſirdi, — Tawa ſirds ſlima jo ſlima! Wiſej
beehſchaki pee draugeem Hartmaneem uſ Sleekeem un
ja laiſs naw iſdewiģs, taħ Edwards Tew beſ ſchaubam

*) Echo muiſchu Jura Allunana wezakais braħlis Peteris tureja
uſ renti. Juris, pahrbrauzis no Peterburgas Kurfemē, allaſch pee Pe-
tera ilgatu laiſu pažeemojās, atnahdams no tuwejam Kautu mahjam
Maſā Seſawā, tiſlihds, kā weſelibas ſtaħwoſlis winam to atlaħwa.

**) Kad Juris biſ'pee laba prahta, wiſch allaſch wehſtules ſaweem
ſenakeem ſudiju beedreem mehdiſa rakſtit latinu walodā.

dos sirgu aisbraufschanai us tureeni. Bet Tew jarauga beeschali atraftees zilweku starpā, kas Tew mihli un Dewi saprot . . .”

Klusā lauku dšihve, usmanigalā kopschana un peh3 eespehjas isfargafchanās no usbudinajumeem nepalika, sinams, bes labeem panahfumeem: maj pa masam Juris atkal sahla nodarbotees ar rakstneezibu, safahrtoja drulai divus plaschafus manu-fskriptus „Rasais bodneeks“ un „Tautas fainneeziba“ un nopuhlejās sagatawot preefschdarbus latweefchu konwersazijas wahrduizas isdoschanai. Pee tam winsch ar leelako usmanibu fetoja „Peterburgas Awischu“ gaitai un ar nepazeetibu gaidija us katra jaunā numura isnahlfchanu. Pasts deenas winu atkal redsami usbudinaja, winsch it lā nespehja sagaidit jaunatā numura peenahlfchanu, staigaja nemeerigs aplahrt un nerwoši drebeja, awisi atlokot. No ta laika, kur „Peterburgas Awises“ nodewa zaurfkatifchanai Rigas jensuraj, Juris it pareisi paredseja, la nu wifs saudets un sfumju pilns winsch luhlojās nahlotnē . . .

Reif scho rindinu rakstitajās atradās Kaulu mahjās, kad patlaban peenah3a „Peterburgas Awischu“ jaunakais tas numurs, kurā atradās kahda laifraksta eewehrojama pretineeka gihmetne. Tifko Juris to bij eeraudšijis, winsch wahrda pilnā finā sakima sehdeklī, galwu nodurdams us blakus stahwofchā galda. Es peesteidšos Jurim klah, noglaudiju winu un tif wehl tad, kad atlahrtoti kluwu jautajis, kas tam laifch un kahda eemesla deht winsch tā usbudinajees, Juris rahdija us „Peterburgas awischu“ jaunako numuru un dšili nopuhsdamees lehni fazija: „Noschehlojamee draugi, — wini jau sahlf glaimot! Nu wifs pagalam!“ . . .

Kaulu mahju tuwumā atradās pee winām peederofchs jauks behrsju meschinsch. Ta bij Jura mihlakā pastaigafchanās weetina peh3 wina atspirgafchanās. Melaikis tur kultuweja loku un krumu fugas, kuras speh3 attihstitees tilai deenwidus filtajos apgabalos; bet ruhpiigi winus kopjot, Juris peedšihwoja, ka daschi wina dehtijumi it brangi auga ari muhsu klimatā. Ar leelako interesi Juris fetoja sawu mihluku attihstibas gaitai un laifs wareja buht kahds ween buhdams, — Juris tomehr dewās katra deen us tuwo meschinu wisadeem mahfsligeem lihdsfkeem weizinat sawu stahdijumu plaulfchanu.

Reif bij usfnigufe deefgan beesa kahrta fneega. Neraugotees us to, Juris bij aifbridis lihds meschinam un kailām

rolam atfajjis sneegu no faweem dehstijumeem. Pahrnaku-
scham mahjās, drihš ari parahdijās stiprās faukstefchanās
wifās launās felas.

Juris faslina no jauna, — schoreij bihštamaki, tā jeb kad
agraf. Nelaiki ahršteja Dr. Laurentijs no Rundales,
augsti godajams wihrs un tablu jo tablu isflawets ahršts, kas ap-
galwoja, ka Juris faslimis ar aknu eekaisumu un pret scho sli-
mibu Laurentijs tad ari parakstija wifus medikamentus.
Fakts tikai paleektas, ka Juris pawifu flimo-
schanas laiku lihds fawam isdšischanas brih-
dim palika peepilna, šklaidra prahta, — ne-
kad neatrajdamees karšona stahwokli. Jau
fagatarwodamees uš isdšichanu, Juris luhdja brahli Ed-
wardu, winam cepihpot lahdu zigaru*) un to pasneegt pa-
luhpinašchanai. Meerigeem smaideem waigā, winšch pawilka
pa duhman, ar fawejeem jautri farunadamees, kas nodereja
tā peerahdijums par mireja bagato humoru. Winšch sobojās
par dšihwes neezigumu, atwadijās pa lahrtai no fawejeem
un tad gultā atgreesās uš seenas puši, fazidams, ka nu laikam
sahšchotees atdušefchanās. Gultu apstahwoschee sahš schehli
schmufftet, — wehl reiš Juris atgreeschās uš fawejeem un
fakampj fawas til neissakami mihtotās mahtes rofu, winšch
to rauga sfluhpstīt, bet spehki tam azim redsot suhd, mirejs
wairs nespehš pazelt galwu, wehl reiš tas firsnigi noluhkjojās
wifos, — wina pehdejās ardeewas un — Jura Allumana
wairs naw sehini saulē.

Tas bij 6. aprili 1864. gadā.

Tā wareja mirt tikai zilweks šidrabšklaidru širdsapstīnu.

Kahdas deenas wehlat Juri apbehdija Leel-
Wirzawas kapos Kursēmē, nezil tahlu no Jelga-
was. Bij druhma deena, preekschpusdeena nolija stiprās lee-
tus un puhta auffs wehšsch. Tomehr kapsehtā druhsmejās
milšigs lauschu pulks. Pee watejā kapa stahweja weetejais
draudšes mahžitajs, firmais von Bahdera tehws, pliku
galwu, kaut gan wehšsch plosijās wina baltos matos. Dšiki
aišgrahbjoscha bij zeenijamā dwehsetu gana runa. Širngal-
wis leezinaja spehzigā un dobjā balsi, ka nelaiki peršonigi ti-
lai maš pašnis, jo tas basnizā nebijis redšams, bet winšch,

*) Echo pehdejo Jura cepihpotā zigara weenu puši Edwards Al-
lumans usglabaja wifu zauru muhšchu fawā bufetē tā dahrgu resistwiju.
Pehš Edwarda nahwes bufeti isuhtrupoja un tā aišgabja nesinamās
rolās ari šhi weentahrščā peemina uš nelaika dšejneetu.

mahzitajs, finot, ka Juris Allunans fawai tautai dahwa-
jis darbus, furus pilnigi sapratifchot un zeenifchot tif wehl
nahfamàs paaudses.

Uri lahdi jelgawneeki bij eeradufchees behrès. Schee no-
lika nelaika kapu kopinà lawru wainagu. Uf weenas lents
bij lasami fetofchee panti:

Du taroji pret tumsas waru
Ur gaifmas spehla eerotfcheem
Un tarodams islaidi garu,
Nu dufesi pee fentehweem!

Mahzitajs Bahders nosazija, wainagu usglabat basnizas
eefschà, un tur — azis krihtofchà weetà — tas bij redsams
wairaf là 20gabus, kamehr lahdam Bahdera tehwa pehznah-
zejam, latweetim Peitanam, reis eefchahwàs prahtà,
dahrgo peeminu ishweest laukà*). Winam, Peitana kungam,
muhschigà atgahdinafchana, ka Juris Allunans „ar gaifmas
eerotfcheem“ „karojis pret tumsas waru“ bij tà là par pee-
daufifchanu un schim apstahllim laikam peefchirama waina,
là nolehma nelaika dfejneeka wainaga isnizinafchanu.

Ilgus gadus Jura Allunana kaps stahweja fakritis,
neusfopts, aismirfts. Gan reis sahla sawahft naudu pee-
minekla zelfchanai kreetnajam, neaismirftamam tautas dehlam,
bet là naudu lasija, tà wina ari wehlat nosuda, kamehr bei-
djot aplahrtnes fkolotaji apnehmàs ruhpetees par kapa uf-
fopfchanu. Leeli nopelni nahzàs schai sinà Wirzawas pagasta
fkolotajam, nelaikim G r a b a m . . .

Wehl reis druhsmejàs leeli laufchu pulki ap Jura kapu.
Tas bij 20. oktobri 1902. gadà, tad zaur Jelgawas
L a u k f a i m n e e z i b a s B e e d r i b a s g a h d i b u
J u r i m o f l a h j a s t a l t u p e e m i n e k l i .

Wifu paleekamakee Jura Allunana nopelni laikam tee,
là winsch usfahla un nogludinaja jaunus zelus latweefchu
rakftu walodai.

*) Kà dsirdams, tad toreisejais Leel-Wirzawas pag. wezafais
Bredericha kgs no basnizas ismesto wainagu pabruehts uf sawam
mahjam, tur tas wehl schodeen teefot glabats.

L. Neimaņa grahmatu pahrdošanas

isdevumā

Jelgavā, Katolu eclā Nr. 11,

isnaktufčas un wifos leelasos grahmatu weikalos dabonamas
schahdas grahmatas:

Wisi mani radi rad. Sadshwes aina ar dseedafchanu 4 zehl.
no Ud. Allunana. Mafā 40 kap.

Reishija. Herm. Sudermana romans. Mafā 1 rbl. 50 kap.

Pirmee afordi. Viriski un satiriski dsejojumi no Pludona. Mafā
20 kap.

Sweits! Ludenu Zehaba dsejoti. I. Mafā 15 kap.

Sweits! " " " II. Mafā 20 kap.

Mif schaurās dsimtenes robesham. I. Zaur Somiju.
Zelujuma apraksti no R. Behrsina. Mafā 15 kap.

Kahds wahrds par dshwi un laudim Korejā. No
H. Wintera. Mafā 10 kap.

Zaunibas Literatura. H. Kenina sakopojumā. Mafā brosch.
I.—IV. grahm. à 30 k., ceseetas 70 kap.

Zaunibas Literatura. H. Kenina sakopojumā V. grahmata
Mafā 40 kap.

Rihta Skanas. Latw. rakstneeku originaldarbi, redshgeijs Lihgotnu Zehlabs.
I. Mafā 75 kap.

Rihta skanas. II. Mafā 1 rbl.

Unfcha Lercha-Buschkaifcha stahsti. Brosch. 70 kap., ceseeti
1 rbl. 20 kap.

Lihgotnu Zehaba stahsti. I. Mafā 25 kap.

Pusdeenas twezē. Lihgotnu Zehaba dsejas. Mafā 40 kap.

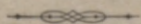
Wahrenis. Statu luga 2 zehl. behrnu wakareem no Zahna Strau-
tina. Mafā 10 kap.

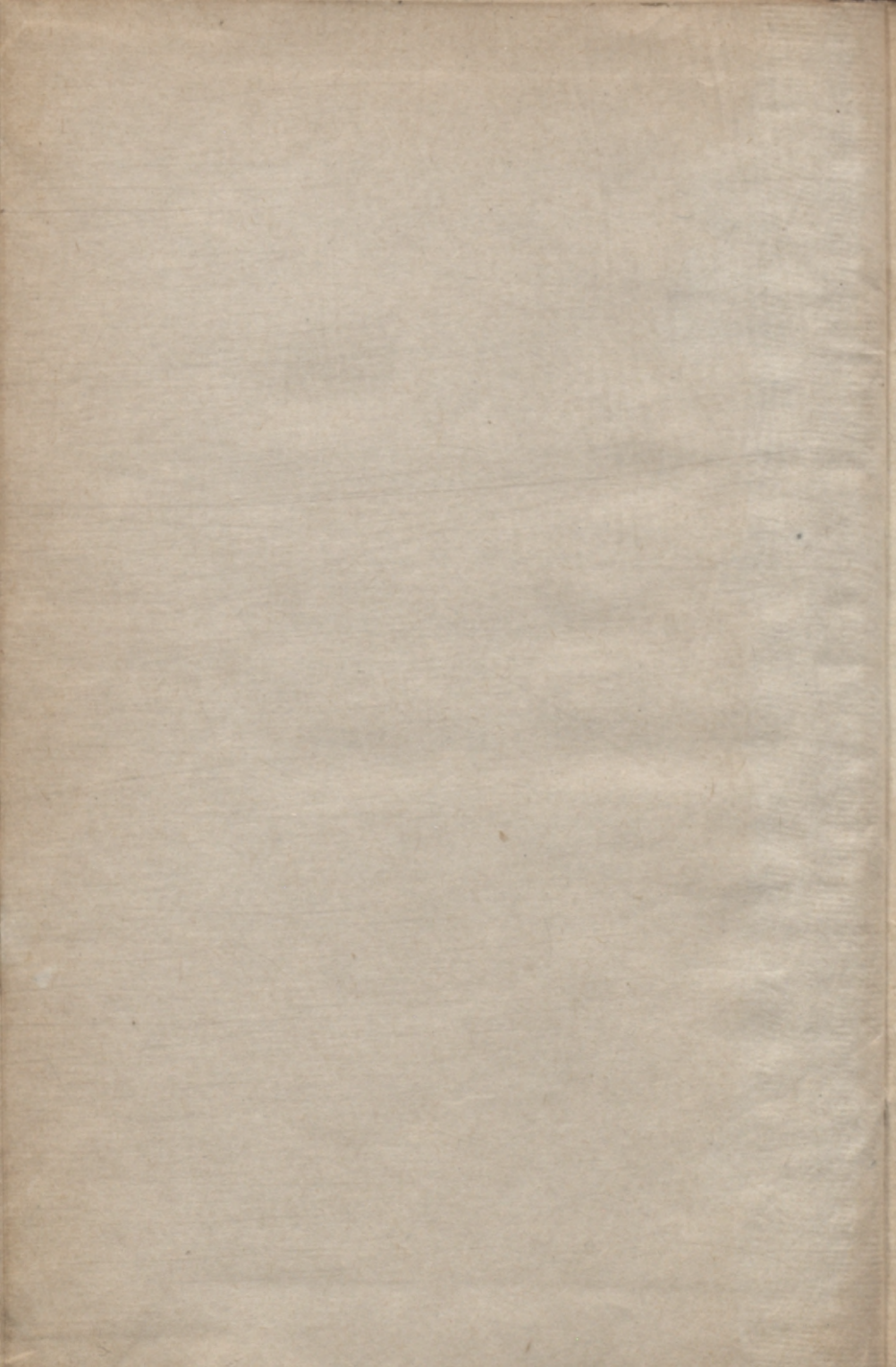
Skolas dseja. Ismellesti paraugi piemahzibas un widus skolam.
I. data: Virita. I. un II. gads à 10 kap., III. un IV. — 15 kap.

- Mešča pafazina. Dramatisks sīhmejums 1 zehleenā no Ģunchena, Matfā 15 lap.
- Sirds, kas mihla un laba. Drama 5 zehleenos no Ģunchena. Matfā 20 lap.
- Semes mahmula. Ģeografija, fastahdijis R. Milgrahwis. Matfā 40 lap.
- Deklamazija jeb daiļlafišhana. Skolam un literariškēem wafareem farafši. Pludons. Matfā 25 lap.
- Latwju literaturās wehsture, sakarā ar tautas wehsturisko attihstības gaitu. Sarafstijis Pludons. I. dafa. Matfā ešefeta 100 lap.
- Latwju literaturās wehsture. II. dafa. Matfā ešefeta 1.60 l., Pludona Latwju literaturās wehsture. Saibsinats iždemums. Matfā
- Rud. Blaumana lopoti rafši. I. Stahsti. Matfā 1.25 lap.
- Žura Allunana dšihwe. Sarafstijis Wd. Allunans. Matfā 25 lap.

Generalkomišijā nodotās:

- Semes fwehtiba. Rošegera stahstis. Matfā 30 lap.
- Kas tee tahdi, kas dšeedaja jeb Klaužības laikos. Skatu luga 5 zehl. no Wd. Allunana. Matfā 40 lap.
- Welganfahrtee mirkši. R. Dišclera dšefmas profā un pantos. Matfā 25 lap.
- Semkopības rihžības mahžiba. Semkopjeem nepezeefchama padoma dšeweja pee fainneezības eerihlofchanas un wadišchanas. Mahžba, lahda želā eeguhstami wisleelakee eenehmumi un droškakā pelna. Sarafstijis Ģnergšs. Matfā 100 l.
- Rā iřfargat behrnuš no dilona, alkoholiřma un řmeheļchanas. No Dr. Biřlapa. Matfā 10 lap.

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTĒKA

0302058378